

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Aktuální politické postoje USA a Ruska k Sýrii jako
důsledek zahraniční politiky Háfize a Baššára al-Asada**

Plzeň 2013

Lucie Suchanová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Aktuální politické postoje USA a Ruska k Sýrii
jako důsledek zahraniční politiky Háfize a**

Baššára al-Asada

Lucie Suchanová

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadan

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedeníh pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Ivanu Ramadanovi za čas a trpělivost, jež věnoval vedení mé bakalářské práce.

Obsah

1	ÚVOD.....	1
2	BLÍZKÝ VÝCHOD VE STŘETU ZÁJMŮ	3
2.1	Postavení Sýrie v regionu a charakter její zahraniční politiky	3
2.2	Zájmy a strategie Ruska na Blízkém východě	4
2.3	Zájmy a strategie USA na Blízkém východě	6
3	HÁFIZ AL-ASAD.....	8
3.1	Rusko-syrské vztahy.....	9
3.2	Americko-syrské vztahy	12
4	BAŠŠÁR AL-ASAD	16
4.1	Rusko-syrské vztahy do vypuknutí „Arabského jara“	20
4.2	Americko-syrské vztahy do vypuknutí „Arabského jara“	26
5	RUSKO, USA A SYRSKÁ REVOLUCE.....	34
5.1	Postoj Ruska k syrské krizi	37
5.2	Postoj USA k syrské krizi	44
6	ZÁVĚR.....	52
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
7.1	Tištěné monografie	54
7.2	Elektronické zdroje.....	55
7.3	Internetové zdroje.....	55
8	RESUMÉ.....	57

1 ÚVOD

Blízký východ je nejen dnes jednou z nejsledovanějších oblastí světa. Do popředí zájmů západního světa se začal dostávat od novověku, zejména kvůli počínajícímu úpadku Osmanské říše, která tehdy zaujímal většinu území regionu, atraktivního pro tehdejší velmoci. Zejména Velká Británie a Francie posilovaly svůj vliv v rozpadající se říši, aby tam úspěšně prosazovaly své koloniální zájmy. Velká Británie se zaměřovala na Palestinu, Zajordání a oblast Arabského poloostrova, jež představoval nejkratší cestu k Britské Indii. Francie zase soustředila svůj zájem na Maghreb, Libanon a Sýrii, o níž bude tato práce pojednávat.

Po rozpadu Osmanské říše roku 1918 se začaly na Blízkém východě formovat samostatné státy, protektoráty a mandátní území podléhající přímo či nepřímo Velké Británii a Francii. Sýrie se stala mandátním územím spravovaným Francií. Formální nezávislost se jí podařilo získat v roce 1941, avšak plné suverenity dosáhla Sýrie až roku 1946 po stažení francouzských vojsk.¹ Poté v zemi zavládlo období vojenských převratů. Jednou ze stěžejních událostí byla roku 1963 tzv. revoluce 8. března, která přivedla k moci stranu Baath vládnoucí v Sýrii dodnes. Z ní se etablovala postava klíčová pro další vývoj země - prezident Háfiz al-Asad, který vybudováním pevného mocenského aparátu přinesl Sýrii kýženou vnitropolitickou stabilitu. Po jeho smrti v roce 2000 jej poté nahradil jeho syn Baššár al-Asad.

Ačkoli doba kolonialismu již pominula, Blízký východ je stále předmětem zájmů velmocí, zejména díky jeho bohatým nalezištím ropy a zemního plynu. Došlo jen ke změně aktérů, kdy Velkou Británii a Francii nahradily Spojené státy a Rusko.

¹ JEŽOVÁ M. a spol. *Současný Blízký východ: Politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister&Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-45-7. str. 105.

V této práci budeme sledovat, jaké měly posledně zmíněné dvě velmoci v Sýrii zájmy a jakým způsobem se vyvíjely jejich zahraniční vztahy se Sýrií za vlády posledních dvou prezidentů – Háfize a Baššára al-Asada. Ve sledovaném vývoji se dostaneme až k tzv. Arabskému jaru a událostem posledních dní. Cílem této práce je zjištění souvislostí předešlého vývoje se současným stavem v americko-syrských a rusko-syrských vztazích. Smyslem práce není podat podrobný popis všech událostí, ani snaha předurčit budoucí vývoj ve vzájemných vztazích zmíněných států. Jde o vymezení klíčových událostí sloužících k pochopení současného postavení Sýrie na mezinárodní scéně.

Vzhledem k tématu práce bylo čerpáno zejména z elektronických zdrojů a cizojazyčné literatury.

Pro přepis arabských jmen, názvů a pojmů do latinky bylo použito zjednodušené transkripce. Zaznamenána je pouze souhláska ajn, která je znázorněna jako ^ع, a dále tzv. hamza, která je označena jako ^ا. Určitý člen je uváděn pouze u některých ustálených jmen či výrazů.

2 BLÍZKÝ VÝCHOD VE STŘETU ZÁJMŮ

2.1 Postavení Sýrie v regionu a charakter její zahraniční politiky

Sýrie leží v srdci blízkovýchodního regionu obklopena Tureckem, Irákem, Jordánskem, Izraelem a Libanonem. Svou geografickou polohou a zásobami zemního plynu a ropy zaujímá významné strategické postavení. Až do převzetí moci Háfizem Asadem roku 1970 byla však spíše nevýrazným státem oslabovaným četnými převraty.

Právě Háfiz al-Asad dokázal ze Sýrie vybudovat lokální mocnost respektovanou na mezinárodní scéně. Nábožensky a etnicky roztržštěnou Sýrii sjednotil pod myšlenkou panarabismu, která tvoří hlavní ideologickou linii vládnoucí strany Baath a která po dlouhou dobu určovala charakter její zahraniční politiky. Syrská panarabská politika se odráží zejména v představě o tzv. Velké Sýrii odpovídající územnímu celku z let 1919 a 1920. Tato představa dodnes ovlivňuje syrskou politiku zejména vůči sousednímu Libanonu. Ideologie panarabismu nachází v případě Sýrie mimo jiné opodstatnění v tom, že jako jediný arabský stát sdílí hranice s dvěma nearabskými státy – Tureckem a Izraelem, s nímž je od roku 1948 ve válečném stavu², a cítila se tak „jako obránce všearabských a protiizraelských myšlenek“³.

Díky svému postavení lokální mocnosti a sousedstvím s Izraelem se Sýrie stala významným hráčem blízkovýchodního konfliktu. Do středu syrské zahraniční politiky se řešení blízkovýchodního konfliktu dostalo

² GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 20.

³ PETERKOVÁ, L. *Syrská zahraniční politika za Baššára al-Asada*. Brno, 2008. 96 s. Diplomová práce na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity na katedře Mezinárodních vztahů a evropských studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Marek Čejka, Ph.D. str. 19.

zejména po porážce v Šestidenní válce roku 1967, kdy země ztratila strategicky důležité Golanské výšiny.⁴

Vojenskou převahu Izraele Sýrie dlouhodobě vyvažovala spojenectvím se SSSR. Rovněž geopolitické ohrožení ze strany saddámovského Iráku, které vzniklo počátkem osmdesátých let, ji přimělo uzavřít spojenectví s Íránem. Takovýto krok poukazuje na to, že Sýrie postupně opouštěla hlásaný panarabismus a soustředila se na národní zájmy.⁵ V rámci upřednostňování národních zájmů se po rozpadu bipolárního systému v devadesátých letech Háfiz al-Asad přizpůsobil novému pořádku na mezinárodní scéně a pokusil se vylepšit vztahy se Spojenými státy. Konkrétním činem pak byla například syrská účast v proti-irácké koalici vedené USA během války v Perském zálivu.

2.2 Zájmy a strategie Ruska na Blízkém východě

Zájmy ruského impéria v regionu Blízkého východu lze díky jeho geografické poloze sledovat již po několik století, zejména v oblasti Kavkazu a Černomoří a později na periferiích sovětských republik.

Během první světové války carské Rusko bojovalo na straně Francie a Velké Británie proti Osmanské říši a angažovalo se také v Íránu. Válečné operace však záhy r. 1918 ukončila bolševická revoluce a následný vznik Sovětského svazu. Jako vnější mocný politický hráč vstoupil Sovětský svaz na Blízký východ až v 50. letech 20. století, podobně jako Spojené státy. I zde byla éra sovětské zahraniční politiky poznamenána studenou válkou, kdy se Sovětský svaz snažil omezovat vliv USA v regionu prostřednictvím podpory tamních socialistických režimů vládnoucích v Libyi, Egyptě, Severním Jemenu, Iráku a Sýrii.

⁴ Otázka Golanských výšin je dodnes faktorem, který brzdí uzavření mírových dohod mezi Sýrií a Izraelem, neboť Sýrie požaduje jejich navrácení, což Izrael odmítá.

⁵ GOMBÁR, E., *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 20.

SSSR těmto režimům poskytoval finanční, technickou a vojenskou pomoc, aby za to získal jejich spojenectví a politicko-ideologickou podporu.⁶

Sovětská angažovanost nebyla vedena jen strachem z převládajícího vlivu Spojených států v regionu a tím ohrožením vlastní bezpečnosti, ale také ekonomickými zájmy. Jako energetická velmoc mělo Rusko již od sovětské éry zájem na kontrole těžby a redistribuce ropy a zemního plynu, proto usilovalo o spolupráci se zeměmi jako Irák, Írán, Saúdská Arábie, Libye a další. Řada blízkovýchodních zemí rovněž byla a dodnes zůstává významným odběratelem ruských zbraní a vojenského materiálu, což tvoří značnou část ruských příjmů.⁷ V neposlední řadě byl Sovětský svaz kvůli své geografické poloze nucen budovat nezamrzající přístavy mimo svá vlastní území. Vhodným prostorem je právě Blízký východ, kde se pro Rusy stal strategickým bodem syrský přístav Tartús tvořící snadný přístup do Středomoří. Na základě dohod z roku 1971 mají Rusové právo tento přístav využívat jak k vojenským, tak i civilním účelům.⁸

Rusko se také snažilo zvýšit svůj vliv participací na blízkovýchodním mírovém procesu. Nikdy se mu však nepodařilo získat významnou roli prostředníka, neboť tato pozice byla doménou Spojených států.

S rozpadem Sovětského svazu v devadesátých letech se Rusko zaměřilo především na vlastní vnitropolitické problémy a jeho působení na Blízkém východě značně kleslo. Nicméně Blízký východ pro Rusko

⁶ SHTUKINA, J. *Russia's Interests in the Middle East and South Asia* [online]. 2012-11-12 [cit. 2013-1-23]. <<http://www.stratfor.com/sample/analysis/russias-interests-middle-east-and-south-asia>>

⁷ TRENIN, D. *Russia's Policy in the Middle East: Prospects for Consensus and Conflict with the United States*. [online]. 2010---- [cit. 2013-1-23]. Dostupné z: <http://carnegieendowment.org/files/trenin_middle_east.pdf>. str. 6

⁸ BUDAJOVÁ, A. Rusko podporuje syrský režim kvůli přístavu Tartús. *Český rozhlas* [online]. 2012-6-22 [cit. 2013-1-23]. <http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/rusko-podporuje-syrsky-rezim-kvuli-pristavu-tartus--1077228>

stále představuje strategickou oblast, proto se snaží udržet své staré spojení a posilovat své postavení v oblasti.

2.3 Zájmy a strategie USA na Blízkém východě

Spojené státy vstoupily do oblasti Syropalestiny jako nový vnější politický hráč po Suezské krizi z roku 1956. Přiměly Izrael, Francii a Velkou Británii k ukončení agrese a stažení svých jednotek z Egypta, čímž započaly své angažování v oblasti a vystřídaly tak staré koloniální velmoci.⁹

Od počátku éry studené války byla zahraniční politika všech amerických administrativ postavena na tzv. strategii zadržování namířené proti sovětské expanzi. Koncept této politiky se promítl také v americko-sovětském soupeření o vliv na Blízkém východě, přičemž primárním cílem USA bylo zamezit SSSR ovládnutí přístupu k ropě.¹⁰ K prosazování svých zájmů využívají oba státy svých regionálních spojenců, kterým je v případě USA Stát Izrael. I po skončení studené války však jistá rivalita a rozdílnost zájmů mezi USA a Ruskem trvá.

Cíli americké politiky na Blízkém východě jsou bezpečnost Izraele a zajištění přísunu ropy do světa. Zejména pro zajištění přístupu k ropě je potřeba stability nejen v oblasti Perského zálivu, kterou si USA zajistily podporou tamních konzervativních režimů, ale v celém regionu. Kýženou stabilitu i izraelskou národní bezpečnost však výrazně narušuje arabsko-izraelský konflikt.¹¹ USA proto přistoupily k zahájení tzv. blízkovýchodního

⁹ ELIAS, A. *The Real New Middle East Order – Part I – „The Twin-Pillar Strategy”*. [online]. 2010-10-19 [cit. 2013-1-6]. <<http://www.capcomgroup.com/cq-briefs/middle-east-south-asia/the-real-new-middle-east-order-%E2%80%93-part-i-%E2%80%93-%E2%80%9Cthe-twin-pillar-strategy%E2%80%9D/>>

¹⁰ KUCHYŇKOVÁ, P. a spol. *Zahraniční politika USA v devadesátých letech dvacátého století*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2001. ISBN 80-210-2644-8. str. 7.

¹¹ ELIAS, A. *The Real New Middle East Order – Part I – „The Twin-Pillar Strategy”*. [online]. 2010-10-19 [cit. 2013-1-6]. <<http://www.capcomgroup.com/cq-briefs/middle-east-south-asia/the-real-new-middle-east-order-%E2%80%93-part-i-%E2%80%93-%E2%80%9Cthe-twin-pillar-strategy%E2%80%9D/>>

mírového procesu. Jedním z cílů procesu je uzavření mírových smluv mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy, k čemuž došlo roku 1979 s Egyptem a roku 1994 s Jordánskem. Z prohlášení bývalého diplomata a amerického ministra zahraničí Henryho Kissingera: „*Není válka bez Egypta, není mír bez Sýrie*“¹² vyplývá, že Sýrie je klíčovým aktérem k dosažení míru na Blízkém východě. Až do devadesátých let však Sýrie, zaštiťovaná svým hlavním spojencem – Sovětským svazem, vytrvávala ve svém protiizraelském postoji a odmítala se mírových zasedání účastnit. S rozpadem bipolárního systému a opatrnou orientací na Západ došlo ke změně a syrská vláda přistoupila k vyjednávání míru s Izraelem.¹³ Žádné z nich však nepřineslo výrazný posun ve vzájemných vztazích. Kromě sporu o Golanské výšiny byla jednání také komplikována napjatými vztahy mezi Sýrií a USA.

Novou dekádu v americkém postoji vůči zemím Blízkého východu přinesly události z 11. září 2001, po nichž USA zvýšily svou militantní aktivitu na Blízkém východě pod záštitou boje proti terorismu. Právě Sýrie je kritizována za své spojení s Íránem a podporu palestinských milicí a hnutí Hizballáh, a již od roku 1979 se tudíž objevuje na americkém seznamu států podporujících mezinárodní terorismus.¹⁴

¹² „No war without Egypt, no peace without Syria“ ELIAS, A. *The Real New Middle East Order – Part I – „The Twin-Pillar Strategy“*. [online]. 2010-10-19 [cit. 2013-1-6].

¹³ Syrsko-izraelská jednání dosud proběhla ve dvou etapách: říjen 1991 – březen 1996 a prosinec 1999 – březen 2000.

¹⁴ U.S. Department of State. *U.S. Relations With Syria* [online]. 2012-10-24 [cit. 2013-2-15].

<<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3580.htm>>

3 HÁFIZ AL-ASAD

Háfiz al-Asad převzal moc v Sýrii v listopadu 1970 v rámci tzv. nápravného hnutí.¹⁵ Nejprve působil jako předseda vlády a poté byl roku 1971 zvolen prezidentem republiky a generálním tajemníkem strany Baath, čímž započala nová epocha v dějinách Sýrie, jenž ukončila éru politické i sociální nestability.¹⁶

Struktura Asadova režimu, vytvořená mezi lety 1970 a 1972, se opírala o mocenskou základnu strany Baath a elitní armádní složky. Prezident tvořil vrchol pomyslné mocenské pyramidy, kdy určoval hlavní linii vnitřní politiky státu a rovněž rozhodoval v otázkách bezpečnosti, zpravodajské činnosti, armády a zahraniční politiky. O hospodářské otázky se zajímal pouze v souvislosti s ropnými záležitostmi.¹⁷ V praxi se obklopil členy své rodiny, soukmenovci z řad alawitů a loajálními kolegy. *„Podle Asadova životopisce Patricka Seala bylo třeba nastolení autoritářského režimu chápat jako reakci na frakce, převraty, nestabilitu, slabost a mezinárodní izolovanost Sýrie v předchozím období“*¹⁸.

Jak již bylo zmíněno, stěžejní státní ideologií se staly až do devadesátých let myšlenky panarabismu, které značně přispěly k vytvoření jednotného syrského národa.

Al-Asadova pozice charismatického vůdce, inspirovaná egyptským prezidentem Gamalem Abd an-Násirem, byla dosažena díky jeho silné osobnosti. *„Měl talent hrát politickou hru“* a *„dovedl se pragmaticky přizpůsobovat nové situaci“*¹⁹. Svým klidným a trpělivým vystupováním budil dojem.

¹⁵ GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 24.

¹⁶ Taktěž, str. 25.

¹⁷ Taktěž, str. 23.

¹⁸ Taktěž, str. 25.

¹⁹ Taktěž, str. 26.

Od poloviny 80. let se však prezidentův charakter změnil. Stal se „podezřívavějším, tvrdším“ a „zasmušilejším“ a jeho zdraví se začalo prudce zhoršovat. Takřka veškeré státní záležitosti řídil telefonicky ze svého prezidentského paláce.²⁰ Háfiz al-Asad ztratil mnoho ze svých dřívějších kvalit a nebyl schopen již tak pružně reagovat na měnící se politické prostředí. Ačkoli byl v devadesátých letech nucen přehodnotit strategii syrské zahraniční politiky, charakter vnitřní politiky státu se nezměnil a Sýrie se tak v posledních dekádách Háfizovy vlády stala mezinárodně izolovanou zemí, jíž provázal ekonomický úpadek.²¹

K úmrtí Háfize al-Asada došlo dne 10 června 2000.²²

3.1 Rusko-syrské vztahy

Vztahy mezi Sýrií a Ruskem mají dlouhou tradici. Ke kontaktům mezi oběma zeměmi docházelo již ve středověku, kdy ruští křesťanští poutníci putovali přes území Sýrie do Palestiny. Počátky diplomatických styků v 19. století však byly přerušeny vnitropolitickým vývojem Ruska vrcholícím vznikem Sovětského svazu. Kromě podpory nepočetné komunity syrských příznivců komunismu, stála Sýrie na pokraji zájmů nového režimu.²³

K obnovení diplomatických styků došlo opět v roce 1944, neboť se Sýrie Sovětům jevila jako vhodná blokáda prozápadního Turecka a Íránu. Nicméně vzájemné vztahy zůstávaly chladné až do počátku 50. let, kdy nástup Nikity Chruščova k moci a posílení pozice komunistické strany

²⁰ GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 27.

²¹ ZISSER, E. *Commanding Syria: Bashar al-Asad and the First Years in Power*. London: I.B. Tauris & Co. Ltd, 2007. ISBN 978 1 84511 153 3. str. 15.

²² Taktéž, str. 4.

²³ KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 13.

v Sýrii otevřely dveře vzájemné spolupráci.²⁴ Mimo rozsáhlých dodávek zbraní Sovětský svaz rovněž Sýrii nabídl pomoc při budování tamní infrastruktury.²⁵

Sovětsko-syrská spolupráce pokračovala i během bouřlivého syrského vnitropolitického vývoje. Přestože se roku 1963 dostala v Sýrii k moci strana Baath, neoblíbená u komunistů i Sovětského svazu, vyjádřila Moskva přání „zachovat a rozvíjet přátelské vztahy s Damaškem“²⁶.

S volbou Háfize al-Asada do prezidentského úřadu syrsko-sovětské přátelství pokračovalo. S porážkou v Šestidenní válce roku 1967 přijala Sýrie další dodávky sovětských zbraní, které jí nakonec umožnily účast ve válce s Izraelem roku 1973.²⁷

Dopad na obě země měla změna zahraničně-politické orientace egyptského prezidenta Sadata směrem na Západ a zvláště uzavření separátního míru mezi Egyptem a Izraelem roku 1979. Sovětský svaz v Egyptu ztratil silného spojence a pro Sýrii to znamenalo, že se ocitla v boji proti Izraeli osamocená. Ochotně se proto stala nejdůležitějším sovětským spojencem na Blízkém východě a pomocí zbrojení prosazovala doktrínu „strategické parity s nepřítelem“²⁸. Dle organizace Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) SSSR v letech 1974 – 1980 dodal Sýrii 550 bojových letounů, 2500 tanků a 1200

²⁴ Taktěž, str. 13.

²⁵ Navzdory rozkvětu sovětsko-syrských vztahů, hlavním spojencem Sovětů na Blízkém východě byl „násirovský“ Egypt. Sovětsko-egyptské spojenectví se rozpadlo až s nástupem prezidenta Anwara Sadata, který v rámci Opravné revoluce vyhlášené roku 1971 vypověděl ze země komunistické poradce a změnil zahraničně politickou orientaci na USA.

²⁶ „...maintain and develop friendly relations with Damascus.“ (KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 14.)

²⁷ Taktěž, str. 15.

²⁸ GOMBÁR, E. *Dramatický pŕlměsí: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0370-5. str. 53.

obrněných transportérů,²⁹ přičemž se zvýšila i ekonomická a technická pomoc.

Dne 8. října 1980 byla v Moskvě podepsána sovětsko-syrská smlouva o přátelství a vzájemné pomoci.³⁰ Nicméně s nástupem prezidenta Gorbačova došlo ve druhé polovině 80. let k prudkému ochlazení vzájemných vztahů. Příčinou byl nesouhlas Sýrie se sovětsko-izraelským sblížením. Sovětský svaz navíc odmítl zbrojit Sýrii ve stejné míře jako USA Stát Izrael, přičemž Gorbačov označil strategickou paritu ze strany Sýrie jako pouhou „chiméru“.³¹

Kolaps SSSR na počátku 90. let vedl prezidenta Háfize al-Asada k reakci na nové uspořádání mezinárodních vztahů. Sýrie začala prosazovat vyrovnanější politiku, opustila doktrínu strategické parity a usilovala o obnovení vztahů se Spojenými státy. Rovněž se rozhodla účastnit mírových rozhovorů s Izraelem.

Vztahy mezi Damaškem a Moskvou však zcela nevymizely, přestože je již nespojoval silný proti-západní postoj. Hlavním tématem rusko-syrských jednání nyní byla otázka splácení syrského dluhu a dalších dodávek zbraní. Jednání mezi oběma zeměmi nakonec dne 27. dubna 1994 vyústila v uzavření dohody o vzájemné vojensko-technické spolupráci. Přesto již vzájemné vztahy nedosáhly stejné úrovně, jaké se těšily v minulých letech.³²

Závěrečná léta Asadovy vlády se nesla v duchu neúspěšných mírových rozhovorů, kdy Rusko chtělo využít svého vlivu v Sýrii a nových vazeb na Izrael, aby se prosadilo v rámci mírového procesu a vyvážilo vzrůstající moc USA v oblasti.

²⁹ KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 15.

³⁰ GOMBÁR, E. *Dramatický pŕlměsí: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0370-5. str. 54.

³¹ Taktěž, str. 54.

³² KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 20.

3.2 Americko-syrské vztahy

Vývoj americko-syrských vztahů započal v 18. století, kdy do Libanonu, který byl tehdy součástí Sýrie, přicházeli američtí křesťanští misionáři. Roku 1944 pak Spojené státy uznaly nezávislost Sýrie a došlo k navázání diplomatických styků. Pozitivní rozvoj vzájemných vztahů byl však záhy přerušen vznikem Státu Izrael roku 1948 a jeho následnou podporou Spojenými státy.³³ Spojenectví USA s úhlavním nepřitelem Sýrie pro ni bylo velkým zklamáním a předznamenalo budoucí napětí mezi oběma zeměmi. Vzájemnou nedůvěru pak ještě prohloubila syrská účast ve válkách proti Izraeli v letech 1948, 1967 a 1973, kde USA vojensky podpořily Izrael.

Vzájemné vztahy ovlivnila rovněž studená válka. Po odmítnutí Eisenhowerovy doktríny³⁴ se Sýrie definitivně přimkla k Sovětskému svazu, ideologickému nepříteli Spojených států.³⁵ Vybavena sovětskými zbraněmi se stala hrozbou pro izraelskou národní bezpečnost a pro americké zájmy v oblasti.

Po Šestidenní válce roku 1967, kdy Sýrie ztratila ve prospěch Izraele Golanské výšiny, došlo z její strany k přerušení diplomatických styků se Spojenými státy.³⁶

Dva roky po zvolení Háfize al-Asada do úřadu prezidenta vypukl mezi Sýrií, Egyptem a Izraelem další ozbrojený konflikt nazývaný jako Jomkipurská válka, který zahájil novou etapu v americko-syrských vztazích. Pro Sýrii tato válka znamenala příležitost k opětovnému získání

³³ U.S. Department of State. *U.S. Relations With Syria* [online]. 2012-10-24 [cit. 2013-2-4]. <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3580.htm>>

³⁴ Doktrína vydaná dne 5. ledna 1957 americkým prezidentem Dwight D. Eisenhowerem zaručovala vojenskou a ekonomickou pomoc zemím Blízkého východu ohrožovaným šířením komunismu. Cílem tak bylo eliminovat sovětský vliv v oblasti.

³⁵ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-2-7]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 28.

³⁶ U.S. Department of State. *U.S. Relations With Syria* [online]. 2012-10-24 [cit. 2013-2-14]. <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3580.htm>>

strategických Golanských výšin, avšak i přes počáteční úspěchy Izrael přiměl syrské jednotky k ústupu. K zastavení bojů došlo až na základě přijetí Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 388 iniciované USA a SSSR, vyzývající k okamžitému zastavení válečných operací. Zejména na nátlak USA byl Izrael nucen stáhnout se z Golanských výšin, kde byla následně vytvořena zóna pod dohledem mírových jednotek OSN.³⁷

Tyto události přiměly prezidenta al-Asada uvědomit si vliv Spojených států na Izrael a využít ho k získání Golanských výšin. Sýrie proto uznala roli zprostředkovatele USA v blízkovýchodním konfliktu.³⁸ Následkem toho roku 1974 mezi Sýrií a Spojenými státy došlo k obnovení diplomatických styků a k pokusu o normalizaci vzájemných vztahů vrcholící návštěvou prezidenta Nixona v Damašku.³⁹ Tento trend však trval pouze do roku 1979, kdy byl americký zájem o Sýrii zastíněn egyptsko-izraelskými jednáními v Camp Davidu, na což Háfiz al-Asad reagoval opětovným přimknutím se k sovětskému bloku.⁴⁰

Roku 1979 byla rovněž Sýrie umístěna na americký seznam států podporujících mezinárodní terorismus, čímž automaticky podléhala uvalení sankcí ze strany USA.⁴¹ Příčinou se stala syrská podpora teroristických skupin zahrnující kurdskou PKK, Japonskou Rudou armádu, palestinské islamisty a hnutí Hizballáh. Spojení s těmito

³⁷ Encyclopaedia Britannica. *Yom Kippur War* [online]. 2013----[cit. 2013-2-15].

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/850856/Yom-Kippur-War>>

³⁸ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-2-15]. Dostupné z:

<<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 34.

³⁹ GOMBÁR, E. *Dramatický pŕlmlěsí: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 54.

⁴⁰ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-2-15]. Dostupné z:

<<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 36.

⁴¹ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 150.

skupinami využíval režim jako mocenské páky k dosahování svých cílů, zejména v otázce arabsko-izraelského konfliktu.⁴²

Další událostí ovlivňující vývoj v americko-syrských vztazích se stalo uzavření spojenectví mezi Sýrií a Íránem roku 1982.⁴³ Silně protiamerický Írán se stal novou hrozbou americké a izraelské bezpečnosti a jeho spojenectví se Sýrií je dodnes zdrojem silného napětí v americko-syrských vztazích. Přesto konec 80. let přinesl syrsko-americkou spolupráci na Táífské dohodě ukončující dlouhotrvající občanskou válku v Libanonu. Tento akt předznamenal budoucí oteplování vzájemných vztahů v 90. letech.⁴⁴

S rozpadem sovětského bloku na počátku 90. let přišla Sýrie o svého tradičního silného spojence, což vedlo Háfize al-Asada k pragmatickému sblížení se Západem. Prvním krokem k tomuto sblížení se stala syráská podpora proti-irácké koalice ve válce v Zálivu. Ačkoli byla tato podpora rovněž zapříčiněna dlouhodobě špatnými vztahy Háfize al-Asada se Saddámem Husajnem, zásah syrských vojáků po boku USA měl „silný symbolický význam“.⁴⁵ Druhým krokem bylo zahájení přímých mírových rozhovorů mezi Sýrií a Izraelem za mediace USA. V říjnu 1991 se syrští zástupci zúčastnili madridské konference, kde poprvé v historii usedli ke společnému stolu s představiteli Izraele, a 3. listopadu 1991 byla ve Washingtonu zahájena první etapa mírových rozhovorů.⁴⁶

⁴² LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 10.

⁴³ Základem syrsko-iránského strategického spojenectví se stala Syrsko-iránská ropná a obchodní smlouva z března 1982. (viz. Gombár)

⁴⁴ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 38

⁴⁵ „...carried symbolic weight“ (Mac FARQUHAR, Neil. Hafez al-Asad, Who Turned Syria Into a Power in the Middle East, Dies at 69. *New York Times* [online]. 2000-6-11 [cit. 2013-2-20]. Dostupné z: <www.nytimes.com/2000/06/11/world/hafez-al-assad-who-turned-syria-into-a-power-in-the-middle-east-dies-at-69.html?pagewanted=all&src=pm>)

⁴⁶ GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 60-61.

Roku 1992 byl americkým prezidentem zvolen Bill Clinton. Během syrsko-izraelských jednání několikrát osobně hovořil s prezidentem al-Asadem a roku 1994 navštívil Damašek,⁴⁷ přičemž vzájemné osobní sympatie obou prezidentů zvyšovaly šance na dosažení míru.⁴⁸ Následkem bombových atentátů v Jeruzalémě a Tel Avivu roku 1996 však došlo ze strany Izraele k přerušení mírových jednání. Obnoveny byly opět v roce 1999,⁴⁹ avšak pouze o rok později byly definitivně ukončeny úmrtím prezidenta Háfize al-Asada.

Ačkoli mírová jednání nepřinesla kýžený výsledek⁵⁰, 90. léta znamenala největší pokrok v izraelsko-syrských a souvztažně tak v americko-syrských vztazích.⁵¹

⁴⁷ GOMBÁR, E. *Dramatický pŕlměsí: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 62.

⁴⁸ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-2-20]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 39.

⁴⁹ GANI, K. Jasmine. *Understanding and Explaining US-Syrian Relations: Conflict and Cooperation, and the Role of Ideology* [online]. 2011-11-- [cit. 2013-2-21]. Dostupné z: <http://etheses.lse.ac.uk/348/1/Gani_Understanding%20and%20Explaining%20US-Syrian%20Relations.pdf>, str. 240.

⁵⁰ Hlavní spor nadále zůstával v otázce Golanských výšin, kdy Sýrie neústupně požadovala stažení Izraele za linii ze 4. června 1967, přičemž Izrael trval na mezinárodní hranici mezi Sýrií a Palestinou podle smlouvy z 23. července 1923. (viz. Gombár)

⁵¹ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-2-21]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 39.

4 BAŠŠÁR AL-ASAD

Otázka nástupce Háfize al-Asada v prezidentské funkci byla vyřešena o mnoho let dříve, než došlo k jeho úmrtí. Předpokládalo se, že dalším syrským prezidentem se stane jeho nejstarší syn Básil al-Asad. Po jeho tragickém úmrtí roku 1994 však padla volba na jeho mladšího bratra Baššára al-Asada.

Baššár al-Asad, původně absolvent očního lékařství, byl zvolen prezidentem 10. července 2000⁵² na základě jednohlasného rozhodnutí parlamentu a lidového referenda, kde 97,3 % voličů potvrdilo Baššárovu kandidaturu.⁵³

Po nástupu do funkce se Baššár začlenil do struktury režimu a převzal všechny pravomoci svého otce. „*Jmenuje a odvolává členy kabinetu, soudce, provinční guvernéry, rektory univerzit a další vysoké úředníky.*“⁵⁴ Má rovněž právo rozpustit parlament a k přijetí nových zákonů může dojít pouze s jeho souhlasem.⁵⁵

Díky zkušenostem se západní kulturou, které získal Baššár al-Asad během studií v Londýně, vzbuzovala jeho volba u západních politických představitelů mnohá pozitivní očekávání. Navíc působil „*velmi klidným, vyrovnaným*“ a „*diskusím otevřeným dojmem*“⁵⁶. Rovněž u domácího obyvatelstva se těšil značné oblibě. Již před svým nástupem do prezidentského úřadu si vybudoval obraz státníka, „*který ví, co je*

⁵² Ve dnech 17. až 21. června 2000 se konal řádný 9. regionální sjezd strany Baath, kde byl Baššár al-Asad zvolen generálním tajemníkem strany Baath a zároveň navržen jako jediný kandidát na prezidenta. Dne 27. června byla jeho nominace do funkce prezidenta schválena parlamentem a 10. června proběhlo referendum, které potvrdilo jeho zvolení. Oficiálně uveden do úřadu byl 17. července 2000. (Gombár)

⁵³ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 67.

⁵⁴ „He appoints and dismisses the kabinet, judges, provincial governors, university presidents and other senior officials...“ (PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 7.)

⁵⁵ Taktéž., str. 7.

⁵⁶ PETERKOVÁ, L. *Syrská zahraniční politika za Baššára al-Asada*. Brno, 2008. 96 s. Diplomová práce na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity na katedře Mezinárodních vztahů a evropských studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Marek Čejka, Ph.D. str. 37.

*globalizace a nové technologie*⁵⁷ a který je dobře obeznámen se světem za hranicemi Sýrie.

Ve svém nástupnickém projevu al-Asad prohlásil, že jeho úkolem je zachovat otcův odkaz a dále ho rozvíjet.⁵⁸ Nicméně také zdůraznil nutnost zavedení řady reforem vedoucích k větší prosperitě a modernizaci Sýrie. Mínil tím zejména oblast ekonomiky a administrativy, kdy mělo dojít k větší hospodářské transparentnosti a konkurenceschopnosti, k odstraňování byrokratických překážek⁵⁹, respektování práva a k boji proti korupci.⁶⁰

Na druhou stranu se chtěl nový prezident vyhnout radikálním změnám. Zamýšlené reformy měly probíhat postupně, v rámci delšího časového úseku.⁶¹

Ačkoli Al-Asad rovněž hovořil o nutnosti demokratického smýšlení, chtěl se vyvarovat implementaci západní demokracie a způsobu vlády. *„Zavedení demokracie je pro nás nezbytné, avšak nesmíme přijímat demokracii druhých. Západní demokracie je produktem dlouhého historického vývoje... My naopak musíme aplikovat demokracii založenou na naší historii, kultuře a civilizaci, a na potřebách naší společnosti...“*⁶²

⁵⁷ „...who knew what globalisation and new technologies were about.“ (PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 9.)

⁵⁸ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 69.

⁵⁹ GOMBÁR, E. *Dramatický pŕlměsí: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 77.

⁶⁰ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 13.

⁶¹ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 70.

⁶² „Implementing democracy is a must for us, but we must not implement the democracy of others. Western democracy is a product of a long history...We, in contrast, must adopt a democracy that is distinctive to us, founded on our history, our culture and our civilization, and stemming from the needs of the society...“ (LITVAK, M. *Middle Eastern Societies and the West: Accommodation or Clash of Civilization?*. 1st printing. Tel Aviv: Tel Aviv University, 2006. ISBN 965-224-073-7. str. 64)

Počátky jeho vlády se poté skutečně nesly v duchu značného politického uvolnění. Prezident al-Asad udělil amnestii 600 politických vězňů a nechal uzavřít známou věznici Mazza. Vznikly internetové kavárny a země byla zaplavena satelity a mobilními telefony.⁶³ Obecně je toto období nazýváno jako Damašské jaro.

Zvyšující se reformní požadavky sociálního hnutí, jež se v rámci Damašského jara utvořilo⁶⁴, však vedly režim k tomu, aby zasáhl. Z velké části pod tlakem konzervativních lídrů režimu podnikl Baššár al-Asad kroky proti aktivitám zastánců reform, které se mnohdy neobešly bez zatýkání. Na konci roku 2001 tak bylo krátké období politického uvolnění ukončeno.⁶⁵

V oblasti zahraniční politiky chtěl Baššár al-Asad pokračovat směrem, který nastavil jeho otec. Jednalo se zejména o otázku míru s Izraelem a vztahů k Libanonu, kde si Sýrie usilovala zachovat svůj vliv. Zvolil si proto jako své poradce více prezidenta a ministra zahraničí působících dlouhá léta ve službách Háfize al-Asada.⁶⁶

Obecně má největší dopad na formování syrské zahraniční politiky konflikt s Izraelem. Ve vztahu k ostatními zemím syrští političtí lídři často uvažují, jaký budou mít tyto vztahy dopad na mocenskou rovnováhu v regionu. Ačkoli Sýrie vlastní početnou armádu, úroveň jejího technického vybavení je značně nízká. Dle názorů syrských i izraelských expertů by v případě války Izrael získal rychlou vzdušnou převahu a jeho pozemní jednotky by dosáhly Damašku ještě dříve, než by syrská strana stihla zareagovat. Od rozpadu SSSR navíc Sýrie postrádá potencionálního mezinárodního spojence. Z těchto důvodů se zaměřuje

⁶³GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5. str. 78.

⁶⁴ S Damašským jarem je spojeno vydání 2 manifestů („99“ a „1000“) sepsaných syrskými intelektuály a adresovaných prezidentu Baššárovi. Jsou v nich přímo vyjádřeny požadavky na politické reformy, konkrétně na zrušení výjimečného stavu a stanného práva platných od roku 1963. (viz. LEVERETT F.)

⁶⁵LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 93.

⁶⁶ Taktěž, str. 100-101.

na posílení armády - zejména vzdušné obrany, a na získání chemických zbraní a balistických střel. Udrhuje rovněž vazby na libanonské hnutí Hizballáh, aby ho mohla využít k vyvíjení tlaků na Izrael.⁶⁷

Írán nadále zůstal významným syrským regionálním spojencem a od roku 1997 se k němu připojil i Irák. Geografická blízkost Iráku a jeho poptávka po levném spotřebním zboží nabízela mnoho příležitostí pro oživení syrské ekonomiky. Obchodní kontakty poté vedly k větší otevřenosti i v politické rovině.⁶⁸

Krátce po své inauguraci byl Baššár al-Asad postaven před nové výzvy. V červnu 2000 oznámila Rada bezpečnosti OSN, že Izrael vyhověl rezoluci 425 a kompletně stáhl své jednotky z Libanonu, což podrylo tradiční syrskou politiku vůči Libanonu a arabsko-izraelskému konfliktu. V září vypukla druhá palestinská intifáda a o pár měsíců později byl zvolen izraelským premiérem Ariel Šaron, jehož politická strategie představovala potíže pro syrsko-izraelské vztahy.⁶⁹ Ke konci roku 2001 zatřásl celým světem teroristické útoky z 11. září, které přivodily agresivnější politiku USA vůči Blízkému východu.⁷⁰ I přes snahy udržovat otcův modus operandi, tyto změny a nové hrozby – včetně právě probíhající syrské revoluce - častokrát přinutily Baššára al-Asada změnit přístup⁷¹ a mnohdy se tak staly zkouškou jeho vlastních schopností.

⁶⁷ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 43.

⁶⁸ Taktéž, str. 48 – 49.

⁶⁹ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 101-102.

⁷⁰ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 41.

⁷¹ HINNEBUSCH, R. Syrian Foreign Policy under Bashar al-Asad. *Ortadoğu Etütleri* [online]. 2009, No 1 [cit. 2013-2-27]. Dostupné z:

<http://www.orsam.org.tr/en/enUploads/Article/Files/2009918_hinnebusch.pdf>, str. 10.

4.1 Rusko-syrské vztahy do vypuknutí „Arabského jara“

Počátek nového tisíciletí s sebou přinesl novou epochu nejen v dějinách Sýrie, ale také v Rusku, kde byl v lednu 2000 zvolen prezidentem Vladimir Putin.⁷² Změny v obou zemích se poté přirozeně promítly i do jejich vzájemných vztahů.

Zahraniční politika Vladimira Putina vůči Blízkému východu se nesla v duchu pragmatismu. Svou politiku orientoval především na zájmy Ruska, sužovaného vnitřními problémy souvisejícími s chudobou obyvatelstva a vzestupem islámského radikalismu. Právě kvůli národním ekonomickým a geopolitickým zájmům chtěl prezident Putin udržovat přátelské vztahy se Sýrií. Navíc si, vzhledem k problémům s islámskou komunitou na vlastním území, přál tyto vztahy udržovat, aby prosazoval obraz Ruska jako země „*přátelské vůči islámskému lidu*“.⁷³ Svou roli sehrál také fakt, že se Moskva opět snažila zapojit do blízkovýchodního mírového procesu. Jak uvedl ruský zpravodaj Nezavisimaja gazeta: „*Syrská fronta je v podstatě jediná, kde může Moskva hrát vůdčí roli v mírovém procesu*“.⁷⁴

Nutno podotknout, že vazba na Sýrii však mohla být rozvíjena pouze do té míry, aby nepřivodila negativní odezvu ze strany Washingtonu a Jeruzaléma, jejichž přátelství si nyní Rusko cenilo více.⁷⁵ Konkrétně za vlády Putina navázala Moskva úzké vztahy s Izraelem, projevující se v oblasti obchodu a bezpečnosti.⁷⁶

⁷²KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 25.

⁷³Taktéž, str. 26.

⁷⁴„...the Syrian front is virtually the only one where Moscow could play a lead role in the peace process.“ (KATZ, N. Mark. Putin's Foreign Policy toward Syria [online]. *George Mason University*. 2005---- [cit. 2013-2-28]. Dostupné z: <<http://digilib.gmu.edu:8080/jspui/bitstream/1920/3024/1/Putin%20Syria%20MERIA.pdf>>)

⁷⁵Taktéž.

⁷⁶Taktéž.

Rovněž pro Sýrii bylo žádoucí udržovat vztahy s Ruskem. Roku 2000 byla mezi oběma zeměmi podepsána smlouva, která obsahovala dohody o spolupráci v sektoru ropy a zemního plynu a plán na vybudování společných továren na výrobu cementu, pesticidů a hnojiv.⁷⁷ Roku 2001 provedl syrský ministr obrany Mustafa Tlas návštěvu Moskvy, jejímž cílem bylo posílit spolupráci s Ruskem v otázce dodávky zbraní, která po rozpadu SSSR velmi výrazně poklesla, nicméně do jisté míry nadále přetrvávala.⁷⁸

Ve snaze získat si sympatie Moskvy, podporoval Damašek pozici Ruska v čečenském konfliktu. Navzdory této podpoře a obecně vzájemné spolupráci si však Rusko zachovávalo ve vzájemných vztazích spíše rezervovaný postoj.⁷⁹

Roku 2003 zaujala Sýrie spolu s Ruskem společný postoj vůči intervenci USA v Iráku a volaly po ukončení sankcí proti Bagdádu. O něco později během americké invaze prezident Putin prohlásil, že podobný scénář, probíhající v Iráku, se může odehrát také v Sýrii. Moskva také odmítla obvinění ze strany USA a Velké Británie, že Sýrie na svém území přechovává irácké zbraně hromadného ničení. Považovala toto tvrzení spíše za přípravu veřejného mínění na další ozbrojený konflikt.⁸⁰

Aby Rusko ukázalo svůj vzdor vůči americké hegemonii na Blízkém východě, dalo otevřeně najevo svou podporu Damašku pozváním prezidenta Baššára do Moskvy v červenci 2003. V prosinci téhož roku náměstek ruského ministra zahraničí kritizoval USA za uvalení sankcí

⁷⁷ KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 28.

⁷⁸ Ještě mezi lety 1992 - 1993 činil objem dodávky ruského vojenského vybavení 270 milionů USD, přičemž roku 1997 to byl pouze 1 milion USD. (viz. Kreutz, str. 26-27.)

⁷⁹ Taktěž, str. 27.

⁸⁰ Taktěž, str. 28.

proti Sýrii a v únoru následujícího roku veřejně prohlásil, že „Sýrie je jedním z nejdůležitějších spojenců Ruska na Blízkém východě“⁸¹.

Začátek roku 2005 přinesl výraznou změnu v rusko-syrských vztazích. Dne 24. ledna uskutečnil prezident Baššár al-Asad svou první návštěvu Moskvy. Následné rozhovory mezi oběma prezidenty probíhaly přátelsky, přičemž je prezident Putin označil jako „extrémně plodné“ a jako „důležitý milník v našich bilaterálních vztazích“.⁸² Následující den podepsaly obě země 6 dohod o spolupráci v oblasti energie, transportu a společných investic.⁸³ Rovněž došlo k odepsání 73 % syrského dluhu vůči Rusku.⁸⁴ V květnu také například ruská společnost Tatneft podepsala dohodu o hledání a využívání nových nalezišť ropy a zemního plynu na území Sýrie.⁸⁵

V rámci rozhovorů mezi prezidentem al-Asadem a Vladimírem Putinem byla uzavřena deklarace, kde obě země vyjádřily společný postoj k zásadním otázkám mezinárodní a blízkovýchodní politiky. Zdůrazněno bylo zejména odsouzení „terorismu v jakékoli jeho podobě“, usilování o demokratizaci Blízkého východu a „zachování irácké jednoty, suverenity a územní integrity“⁸⁶.

V otázce dodávky zbraní však nedošlo ke konečnému výsledku. Ruská strana ohlásila, že nebude Sýrii zásobovat útočnými zbraněmi.

⁸¹ „Syria is one of Russia’s important partners in the Middle East...” (KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0., str. 29.)

⁸² „...extremely productive“, „an important milestone in our bilateral relations“ (KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 29.)

⁸³ Taktéž, str. 29.

⁸⁴ Ze zbývajících 3 618 bilionů USD má být 1 500 bil. USD splaceno během následujících 10 let a zbytek má být investováno do společných projektů na území Sýrie. (viz. Kreutz, str. 29)

⁸⁵ KATZ, N. Mark. Putin’s Foreign Policy toward Syria [online]. *George Mason University*. 2005---- [cit. 2013-3-1]. Dostupné z:

<<http://digilib.gmu.edu:8080/jspui/bitstream/1920/3024/1/Putin%20Syria%20MERIA.pdf>>

⁸⁶ KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 30.

Jednalo se zejména o systém protiraketové obrany Iskander-E a o systém vzdušné raketové obrany SA-18. Prezident Putin přesto v rozhovoru pro Jerusalem Post naznačil, že k možným dodávkám zbraní do Sýrie dojde. Zdůraznil však, že půjde o zbraně, které mají sloužit pouze jako obranné a nijak nenaruší rovnováhu sil v regionu. Tato informace však vyvolala ostrou reakci ze strany USA a Izraele, který se oprávněně obával, že Sýrie bude zbraně dále distribuovat do rukou Hizballáhu a dalších proti-izraelských skupin.⁸⁷

Rok 2005 souvisel také s nepokoji v Libanonu vyvolanými vraždou tamního premiéra Rafíqa Harírího, z níž byla obviňována syrská vláda. Libanonští demonstranti - ale také Spojené státy - proto požadovaly stažení syrských vojsk z Libanonu. Pro syrskou vládu bylo zklamáním, když se k těmto hlasům přidalo také Rusko.⁸⁸ Mluvčí ruského ministra zahraničí poté argumentoval tím, že jakkoli syrská přítomnost v Libanonu dříve hrála pozitivní roli, v novém kontextu již nebylo této role zapotřebí.⁸⁹

Další zklamání přišlo v listopadu téhož roku, kdy Rusko, i přes počáteční nesouhlas, nakonec spolu s ostatními státy uznalo rezoluci 1636 zavádějící omezující opatření vůči osobám podezřelým z účasti na zavraždění Rafíqa Harírího.⁹⁰

Ačkoli se v květnu 2008 stal novým prezidentem Ruské federace Dmitrij Medveděv, Putinův vliv zůstal patrný. Jako premiér měl nadále

⁸⁷ KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0. str. 30-31.

^{88 88} KATZ, N. Mark. Putin's Foreign Policy toward Syria. *George Mason University* [online]. 2005---- [cit. 2013-3-1]. Dostupné z:

<<http://digilib.gmu.edu:8080/jspui/bitstream/1920/3024/1/Putin%20Syria%20MERIA.pdf>>

⁸⁹ KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-2]. str. 14.

⁹⁰ EUR-Lex. Přístup k právu Evropské unie [online]. 2005-12-12 [cit. 2013-3-3]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,cs&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=418790:cs>>

možnost určovat hlavní směr domácí i zahraniční politiky.⁹¹ Ruské zahraničně-politické směřování si tak zachovalo svou kontinuitu a Sýrie zůstala pro Rusko nadále strategicky důležitou zemí, zejména v oblasti ekonomiky.

Od roku 2005 do vypuknutí syrské revoluce zažívala hospodářská spolupráce mezi oběma zeměmi dynamický rozvoj. Svého vrcholu dosáhla zejména mezi lety 2005 a 2008, kdy byla Sýrie pod silným tlakem Západu.⁹² Roku 2008 například vyhrála společnost North-Western Oil Group konkurz na vybudování závodu ke zpracovávání ropy poblíž města Dejr ez-Zor. Dále téhož roku podepsala firma Sitroniks kontrakt na zřízení bezdrátové sítě v Sýrii. Společnost Tatneft vybuďovala roku 2010 svůj první ropný vrt v Sýrii. Firmou Stroitransgaz byl také zbudován plynovod. Společnost Sinara staví hotelový komplex v Latákiji a v září 2011 se letecká společnost Tupolev a Aviastar-SP zavázala, že dodá syrským aeroliniím tři civilní letadla typu Tu-204SM.⁹³

Z hlediska Sýrie, ohrožované mezinárodní izolací a sankcemi ze strany USA, znamenalo Rusko stále důležitého spojence. Syrská vláda neustále podporovala ruskou politiku na severním Kavkazu, kde odsoudila čečenská separatistická povstání. V srpnu 2008 byla Sýrie druhým státem, který Rusku veřejně vyjádřil podporu ve válce v Gruzii.⁹⁴ Prezident Baššár al-Asad, pobývající v té době na návštěvě v Moskvě, nabídl ruské vládě, aby na syrském území rozmístila své rakety Iskander, přičemž prohlásil, že jeho země „*usiluje rozvíjet strategické partnerství*

⁹¹ KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-2]. str. 8.

⁹² Taktěž, str. 9.

⁹³ GORENBURG, Dmitry. Why Russia Supports Repressive Regimes in Syria and the Middle East. *PONARS Eurasia Policy Memo* [online]. 2012, No. 198 [cit. 2013-3-2]. Dostupné z: <<http://www.gwu.edu/~ieresgwu/assets/docs/ponars/pepm198.pdf>>, str. 2.

⁹⁴ KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-2]. str. 12.

s Ruskem v zájmu bezpečnosti celého světa“⁹⁵. Válku v Gruzii popsal jako „pokračování americké politiky z doby studené války“ a jako „kulminaci pokusů o obklíčení a izolaci Ruska“⁹⁶. Za svou podporu a výhody, které syrské spojení Rusku nabízí, od něj Sýrie očekává diplomatickou ochranu v případě hrozby ze strany USA nebo Izraele, dodávky zbraní a moderní technologie.⁹⁷

S účastí Sýrie na mírové konferenci v Annapolisu v roce 2007 se zdálo, že se její postavení na mezinárodní scéně začíná zlepšovat. V červenci 2008 pozval francouzský prezident Nicolas Sarkozy prezidenta al-Asada do Paříže, aby se účastnil zahájení činnosti Středomořské unie. O pár měsíců později sám navštívil Damašek na pozvání syrského prezidenta, tureckého premiéra a katarského emíra. Po pětileté absenci Damašek od roku 2010 opět hostil amerického velvyslance.⁹⁸

Nicméně tento trend netrval dlouho. Po neúspěšných syrsko-izraelských rozhovorech obvinil Izrael Sýrii z dodávek zbraní libanonskému hnutí Hizballáh. Syrský ministr zahraničí toto obvinění odmítl, avšak na stranu Izraele se přidaly Spojené státy a v květnu 2010 prezident Obama obnovil sankce proti Sýrii.⁹⁹

V reakci na tyto události podnikl prezident Medveděv cestu do Damašku, aby diplomaticky podpořil syrský režim. Svou návštěvou demonstroval ochrannou roli Ruska ve vztahu k Sýrii a zdůraznil důležitost jejich spojení. Dmitrij Medveděv se během své návštěvy

⁹⁵ „...striving to develop strategic relations with Russia in the interests of security in the whole world.“ (KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-2]. str. 12.)

⁹⁶ He discribed the 2008 war with Georgia as a „...continuation of US cold war policy“ and as „the culmination of attempts to encircle and isolate Russia.“ (KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-2]. str. 12.)

⁹⁷ KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-3]. str. 13.

⁹⁸ Taktěž, str. 16.

⁹⁹ Taktěž, str. 17.

také vyjádřil k arabsko-izraelským mírovým jednáním, která „*musí vést ke komplexnímu, spravedlivému a dlouhotrvajícímu usmíření, k osvobození všech arabských zemí, okupovaných od roku 1967, a k vytvoření nezávislého Palestinského státu*“.¹⁰⁰ Tímto výrokem fakticky zopakoval syrské požadavky na uzavření míru s Izraelem.¹⁰¹

Mezi lety 2008 a 2010 bylo dosaženo významných úspěchů mezi oběma zeměmi v oblasti námořní spolupráce. Z dob komunistické éry zdědila Ruská federace možnost vojensky využívat syrský přístav Tartús, kterému od rozpadu SSSR nevěnovala přílišnou pozornost. Do centra ruských zájmů se dostal opět v září 2008, kdy ruská strana navrhovala, aby se stal její permanentní námořní základnou a již v létě 2009 započaly se souhlasem Sýrie práce na jeho obnově.¹⁰²

4.2 Americko-syrské vztahy do vypuknutí „Arabského jara“

Žádné vztahy Sýrie s ostatními zeměmi nebyly tak ovlivňovány arabsko-izraelským konfliktem jako v případě vztahů se Spojenými státy. Přes pozitivní vývoj v 90. letech, kolaps syrsko-izraelských mírových rozhovorů v roce 2000 a náhlé úmrtí Háfize al-Asada ponechal Damašek a Washington bez alternativní vyhlídky na další směřování vzájemných vztahů.

Stejně jako v Sýrii a Rusku, došlo i ve Spojených státech k nástupu nového prezidenta. V lednu 2001 byl v USA zvolen do prezidentského úřadu George W. Bush. Jeho zvolení budilo naděje u mnoha arabských státníků, neboť se očekávalo, že naváže na poměrně vstřícnou politiku

¹⁰⁰ ...the Arab-Israeli dialogue „must result in a comprehensive, just and long-term reconciliation, the liberation of all the Arab lands occupied in 1967, and the creation of an independent Palestinian state.“ (KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-3]. str. 17.)

¹⁰¹ KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55 [cit. 2013-3-3]. str. 17.

¹⁰² Taktéž, str. 21.

svého otce George H. W. Bushe. Brzy však bylo evidentní, že administrativa nového prezidenta bude v přístupu k Blízkému východu značně odlišná.¹⁰³ Éra George W. Bushe nakonec znamenala nejhorší kapitolu v americko-syrských vztazích.¹⁰⁴

Sýrie nadále zůstávala součástí strategie Spojených států v regionu Blízkého východu, nicméně jednání syrské vlády často stálo v rozporu s touto strategií. Aktuálními cíli USA proto bylo zamezit Sýrii, aby se vměšovala do amerických zájmů v Iráku, zastavit syrskou podporu Hizballáhu a palestinským proti-izraelským skupinám, přerušit její snahy o získání zbraní hromadného ničení a ukončit její okupaci Libanonu. K tomu měly Spojené státy stále silný zájem na pokračování mírových rozhovorů mezi Sýrií a Izraelem s cílem dosáhnout trvalého arabsko-izraelského míru.¹⁰⁵

Přestože nová americká administrativa neměla zpočátku jasnou představu, jak zmíněných záměrů dosáhnout, objevily se možné strategie: navýšení sankcí či použití jiné formy nátlaku, násilná změna syrského režimu, obnovení blízkovýchodního mírového procesu nebo uzavření dohody se Sýrií mimo rámec mírového procesu.¹⁰⁶

Dne 11. září 2001 otrásly Spojenými státy i celým světem teroristické útoky namířené na Světové obchodní centrum v New Yorku a na Pentagon. Tyto události přiměly Spojené státy zahájit válku proti globálnímu teroru. Řada států se přiklonila na stranu USA a nabídla svou podporu, přičemž Sýrie nebyla výjimkou. Prezident Baššár al-Asad nabídl americké vládě a CIA spolupráci na dopadení vůdců al-Qá'idy,

¹⁰³ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 102.

¹⁰⁴ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-3-4]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 43.

¹⁰⁵ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 147.

¹⁰⁶ Taktéž, str. 149.

extrémistické skupiny stojící za útoky z 11. září. Al-Asad se k tomuto kroku uchýlil, neboť boj proti al-Qá'idě byl společným cílem obou zemí.¹⁰⁷

Ve skutečnosti ovšem Sýrie sledovala dvojí strategii. Na jedné straně spolupracovala se Spojenými státy na potlačování mezinárodního terorismu. Na druhé straně zdůrazňovala odlišování terorismu od odboje proti cizí okupaci a odmítala se tak vzdát svých vazeb na proti-izraelské skupiny. I přes krátkou spolupráci s USA dávala najevo, že nesouhlasí s americkou politikou v regionu, což se mělo promítnout v nadcházející válce v Iráku.¹⁰⁸

Napětí mezi Damaškem a Washingtonem ohledně Iráku započalo již v prvním roce Bushovy vlády. Sílící syrsko-irácká ekonomická spolupráce nekorespondovala s americkými snahami o účinné zavedení sankcí proti Saddámovu režimu. Brzy se ukázalo, že Damašek nebude tyto sankce respektovat, ale naopak je bude soustavně porušovat. Americká administrativa z toho důvodu zvažovala provést odvetnou akci proti Sýrii. Jako možnost se nabízelo podniknout letecký útok na syrsko-irácký ropovod. Tato akce by však nenalezla mezinárodní podporu a navíc by mohla vážně poškodit ekonomické zájmy Jordánska a Turecka, dvou důležitých členů proti-saddámovské koalice.¹⁰⁹

V letech 2002 a 2003 Sýrie zastávala místo nestálého člena Rady bezpečnosti OSN. Během této doby využila svého postavení, aby opakovaně otevřeně vyjadřovala svou podporu Iráku. Přestože syrští zástupci hlasovali ve prospěch Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1441, požadující úplné odzbrojení Iráku, další rezoluci legitimizující válku

¹⁰⁷ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-3-5]. Dostupné z:

<<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 44.

¹⁰⁸ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 49.

¹⁰⁹ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 134-135.

razantně odmítli.¹¹⁰ Baššár al-Asad argumentoval tím, že „*násilná přeměna iráckého režimu by vedla ke smrti milionů Iráčanů a ponořila by Irák i přilehlé země do chaosu.*“¹¹¹

Ačkoliv nebyly proti Sýrii podniknuty přímé odvetné akce, dostávala se postupně pod mezinárodní tlak. Roku 2002 byla Sýrie Spojenými státy umístěna na tzv. osu zla, která zahrnovala rovněž Írán, Irák a Severní Koreu.¹¹² Důvodem nebylo jen porušování sankcí proti iráckému režimu, ale nařčení z podpory mezinárodního terorismu kvůli syrské podpoře skupin, označovaných Západem jako teroristické. Spojenými státy a Izraelem byla Sýrie rovněž obviňována z poskytování válečného materiálu irácké armádě, z ukrývání představitelů iráckého režimu a z přechovávání iráckých zbraní hromadného ničení na svém území. Ačkoli mnohá obvinění nebyla prokázána jako pravdivá,¹¹³ Sýrie neskrývala, na čí straně konfliktu stojí, a dovolila během války mnoha arabským dobrovolným bojovníkům vstup do Iráku.¹¹⁴

K pádu iráckého režimu došlo dříve a snáze než Sýrie předpokládala. Díky této události se dostala do nového geostrategického postavení, kdy byla sevřena mezi Izraelem, Irákem s dominancí USA a prozápadním Tureckem. Jediným místem, kde Sýrie mohla uplatňovat svůj vliv, zůstával Libanon.

Více než v politických kruzích se zvyšoval strach mezi syrskou veřejností, že se Sýrie stane dalším terčem amerického vojenského

¹¹⁰ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 49.

¹¹¹ „...coercive regime change in Iraq would result in the deaths of millions of Iraqis and plunge Iraq and the surrounding countries into chaos.“ (LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 136.)

¹¹² CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-3-5]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 45.

¹¹³ Irák skutečně přijímal dodávky válečného materiálu ze Sýrie, nicméně žádné důkazy o přechovávání iráckých zbraní hromadného ničení na území Sýrie nebyly nalezeny.

¹¹⁴ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 50.

zásahu. Spojené státy přerušily irácký ropovod vedoucí do Sýrie a v prosinci 2003 prezident Bush podepsal zákon o Syrské odpovědnosti a Obnovení libanonské suverenity (Syrian Accountability and Lebanese Sovereignty Act).¹¹⁵ Za pomoci sankcí vyplývajících z tohoto zákona Spojené státy usilovaly o to, aby Sýrie ukončila svou podporu teroristických skupin, zastavila snahy o získání zbraní hromadného ničení a stáhla své jednotky z Libanonu. Záměrem těchto sankcí bylo rovněž, aby Sýrie nezasahovala do dění v Iráku a neposkytovala útočiště uprchlíkům - zejména z řad bývalého iráckého režimu.¹¹⁶ USA tím primárně sledovaly oslabení syrského vlivu v regionu.

Syrské politické vedení se snažilo najít nejlepší cestu, jak čelit nové situaci. Neexistovaly ovšem pochyby, že bude vystupovat proti okupaci Iráku. Některá arabská média – včetně syrských, prezentující tehdejší mínění veřejnosti a politických elit, uvedla, že skutečným účelem americké války v Iráku je „*izraelizace Blízkého východu, amerikanizace ropy a zničení arabského nacionalismu*“¹¹⁷. Přesto si byl Baššár al-Asad a jeho poradci vědomi, že je důležité zachovat si alespoň formálně dobré vztahy se Spojenými státy nejen kvůli hrozbě vojenské intervence, nýbrž také proto, že stále hrály vedoucí úlohu v arabsko-izraelském konfliktu. Sýrie se tudíž rozhodla v otázce post-saddámovského Iráku zachovat pragmaticky. Požadovala ukončení okupace Iráku, avšak v Radě bezpečnosti schválila rezoluci uznávající tuto okupaci. Dále otevřeně odmítla uznat novou iráckou vládu, nicméně brzy začala s představiteli nové tamní vlády spolupracovat, zejména v oblasti obchodu a dopravy.¹¹⁸

¹¹⁵ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 50.

¹¹⁶ CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-3-5]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 46-47.

¹¹⁷ PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502. str. 51.

¹¹⁸ Taktéž, str. 51.

V otázce arabsko-izraelského konfliktu vyjádřil Baššár al-Asad přání navázat na mírové rozhovory s Izraelem z devadesátých let. Odmítal však opustit strategii „území za mír“ prosazovanou již dříve svým otcem, proto izraelská strana na Baššárovy výzvy výrazně nereagovala.¹¹⁹

Po válce v Iráku nepřátelství mezi Sýrií a Spojenými státy pokračovalo. Bushova administrativa neměla zájem se Sýrií příliš vyjednávat a podrobovala tamní režim opakovaným sankcím. Dle syrského vedení USA pouze „opakují své dlouhodobé požadavky a bez diskusí quid pro quo očekávají jejich plnění“¹²⁰. Přestože si Baššár al-Asad přál zlepšit vztahy se Spojenými státy - dal najevo, že za těchto podmínek není v jeho silách Washington uspokojit. Jak sám prohlásil: „Sýrie je stát, ne charita. Pokud se má něčeho vzdát, musí vědět, co za to dostane zpět.“¹²¹

Po vraždě libanonského premiéra Rafíqa Harírího roku 2005 odvolala americká vláda svého velvyslance z Damašku a striktně požadovala stažení syrských vojsk z Libanonu, k čemuž nakonec na základě rezoluce OSN došlo. Tato událost ještě více prohloubila vzájemné nepřátelství mezi Sýrií a USA, což Sýrii přimělo soustředit se více na své spojence - Rusko, Írán a Čínu.¹²²

Dne 20. ledna 2009¹²³ oficiálně nastoupil do úřadu nového amerického prezidenta Barack Obama. Jedním z jeho hlavních cílů

¹¹⁹ LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040. str. 126-129.

¹²⁰ „...they repeat long-standing demands and expect compliance without any discussion...“ (Taktéž, str. 145.)

¹²¹ „...Syria is a state, not a charity. If it is going to give something up, it must know what it will get in return.“ (Taktéž, str. 145)

¹²² CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-3-20]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 51.

¹²³ The White House. *The Administration: President Barack Obama* [online]. ----- [cit. 2013-3-23]. <<http://www.whitehouse.gov/administration/president-obama/>>

blízkovýchodní politiky se stala normalizace vztahů se Sýrií.¹²⁴ Tvrdá proti-syrská rétorika Bushovy administrativy měla být nahrazena přímou diplomacií, proto nový prezident obnovil diplomatické styky se Sýrií a hned v květnu 2009 vyslal pověřené zástupce, aby promluvili s prezidentem al-Asadem. Mluvčí Ministerstva zahraničí USA vysvětlil, že tato cesta do Sýrie „reflektuje náš pokračující zájem na prosazování dialogu se syrskou vládou o všech aspektech našeho bilaterálního vztahu“¹²⁵. Navázání nových vztahů se Sýrií bylo součástí velkého Obamova plánu na dosažení komplexního míru na Blízkém východě a rovněž mělo nahrát americkým snahám o izolaci Íránu.¹²⁶

Nicméně i přes tato gesta ze strany Spojených států, Sýrie pokračovala v podpoře radikálních skupin, nadále zachovávala své spojení s Íránem a poskytovala útočiště iráckým baathistům. Na syrské straně zůstával pocit křivdy kvůli stále platícím sankcím uvalených na režim. Prezident al-Asad prohlásil: „Co se stalo, je nový přístup. Dialog nahradil příkazy, což je dobré. Avšak u toho se věci zastavily.“¹²⁷

Prezident Obama si uvědomoval, jak důležitou roli hraje Sýrie v rámci blízkovýchodního mírového procesu a rád by viděl syrské a izraelské zástupce společně u jednacího stolu. Nic však nenasvědčovalo tomu, že by mohlo dojít k zahájení nových mírových rozhovorů, neboť žádná ze stran se nemohla dohodnout na průběhu jednání. Na konci roku

¹²⁴ SHARP, M. Jeremy. Syria: Background and U.S. Relations. *Congressional Research Service* [online]. 2010-4-- [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=C3PnfXn7_qMC&printsec=frontcover&dq=syria+background+and+u.s.+relations&source=bl&ots=TdsCP-YODv&sig=DbpDimX0eRZpDRzCr8tg3efVpCU&hl=cs&sa=X&ei=B9MsUJ-5MNPu4QSS2YC4Cg&ved=0CC8Q6AEwAA#v=onepage&q=syria%20background%20and%20u.s.%20relations&f=false>, str. 1.

¹²⁵ „...reflects our continued interest in furthering dialog with the Syrian government on all aspects of our bilateral relationship.“ (CHAPMAN, Ch. *Syrian/United States relations: Explaining the Failure of the Relationship and Suggestions on How to Repair it* [online]. 2010-1-3 [cit. 2013-3-20]. Dostupné z: <<http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=ugtheses>>, str. 53.)

¹²⁶ Taktéž, str. 54.

¹²⁷ “What has happened so far is a new approach. Dialogue has replaced commands, which is good. But things stopped there.“ (SHARP, M. Jeremy. str. 1.)

2009 hostil francouzský prezident Nicolas Sarkozy hlavy obou států, s nadějí na obnovení rozhovorů, nicméně bez žádného pozitivního výsledku.¹²⁸

Spojené státy přesto v letech 2009 a 2010 dál vysílaly do Sýrie své delegace, aby pokračovaly v rozhovorech se syrským režimem. Vzájemné vztahy měly sice stále daleko k normalizaci, neboť Sýrie nadále přetrvávala na americkém seznamu států podporujících mezinárodní terorismus a v roce 2010 prezident odsouhlasil prodloužení sankcí. Nicméně zdálo se, že v blízké budoucnosti by se mohly vzájemné vztahy začít ubírat pozitivním směrem.¹²⁹

¹²⁸ SHARP, M. Jeremy. Syria: Background and U.S. Relations. *Congressional Research Service* [online]. 2010-4-- [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=C3PnfXn7_qMC&printsec=frontcover&dq=syria+background+and+u.s.+relations&source=bl&ots=TdsCP-YODv&sig=DbpDimX0eRZpDRzCr8tg3efVpCU&hl=cs&sa=X&ei=B9MsUJ-5MNPu4QSS2YC4Cg&ved=0CC8Q6AEwAA#v=onepage&q=syria%20background%20and%20u.s.%20relations&f=false>, str. 1.

¹²⁹ POGHOSYAN, Benjamin. USA-Syrian relations during Obama's presidency. *Armenpress* [online]. 2011-5-12 [cit. 2013-3-24]. <<http://armenpress.am/eng/news/652226/>>

5 RUSKO, USA A SYRSKÁ REVOLUCE

Série revolucí, často souhrnně označovaných jako tzv. Arabské jaro, vypukla na Blízkém východě na konci roku 2010. Svůj počátek mělo Arabské jaro v Tunisku, kde se upálil mladý pouliční prodavač, aby tak poukázal na tíživou socioekonomickou situaci a politickou nesvobodu ve své zemi. Tato událost se stala spouštěcím mechanismem zprvu neorganizovaných lidových protestů požadujících politické a ekonomické reformy a nakonec změnu vládního režimu.

Z Tuniska se vlny protestů záhy přelily do sousedního Egypta, Libye a dalších arabských zemí. Dlouhou dobu se zdálo, že Sýrii se tato bouře vyhne, což v prezidentu al-Asadovi vyvolávalo přesvědčení, že je jeho režim stabilní a snad do jisté míry oblíbený. V důsledku toho věřil, že případné protesty by mohly vypuknout pouze „*skrze komplot zorganizovaný vnějšími nepřáteli Sýrie*“¹³⁰.

Na počátku roku 2011 se však i v Sýrii začínaly na různých místech objevovat menší protesty. Za počátek syrské revoluce jsou pak považována povstání v Damašku a městě Dar'á na jihu země, která propukla v březnu téhož roku. Přestože proti protestujícím zasáhly bezpečnostní složky, nepodařilo se nepokoje potlačit a během několika měsíců se rozšířily do dalších syrských měst. Prezident al-Asad reagoval na požadavky protestujících propuštěním politických vězňů, zrušením 48 let trvajících výjimečného stavu a začal hovořit o možných politických reformách.¹³¹

¹³⁰ „...only via conspiracy orchestrated by Syria's external enemies.“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 81.)

¹³¹ BBC. Profile: Syria [online]. 2013-3-25 [cit. 2013-4-3]. <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703995>>

Ačkoli Sýrie trpěla podobnými socioekonomickými problémy a politickou nesvobodou¹³² jako jiné arabské země, neudeřila zde opozice s takovou silou jako v Tunisku nebo Egyptě. Syrský režim, převážně ovládaný alawitskou menšinou, se totiž prezentuje jako ochránce všech náboženských menšin v zemi. Zejména tato část obyvatelstva, obávající se případné nadvlády islámských extrémistů, proto stojí na straně syrské vlády. Se syrským režimem je rovněž pevně spjatý vojensko-bezpečnostní aparát. Baššár al-Asad nechal obsadit klíčové armádní posty svými důvěryhodnými kolegy, zejména z řad alawitů, aby si zajistil loajalitu armády a čelních představitelů vnitřní bezpečnosti. V neposlední řadě se mnoho Syřanů obávalo událostí, které by vedly k destabilizaci státu a následnému chaosu. Pokud pro Syřany zůstával Baššár al-Asad jedinou alternativou, nebyli příliš ochotni podpořit protivládní demonstrace.¹³³

Dne 30. března 2011 syrský prezident ve svém prvním projevu od vypuknutí revoluce obvinil z povstání zahraniční konspirátory usilující o destabilizaci země a o několik dnů později nechal rozmístit vojenskou techniku ve městech Báníjás a Homs, aby zakročila proti tamním demonstrantům.¹³⁴ Přesto prezident ve svém dalším projevu nabídl protestujícím jisté ústupky. Oznámil snížení daní, zvýšení platů státním zaměstnancům, vytvoření nových pracovních míst a přislíbil větší

¹³² Jedná se zejména o nerovnoměrnou distribuci bohatství, obrovské ekonomické rozdíly mezi venkovem a velkoměsty a nezaměstnanost, která se pohybuje mezi 20 – 25 % z celkové populace, přičemž nejvíce postihuje obyvatelstvo mladší 25 let, které tvoří až 60 % všech obyvatel. V otázkách korupce, transparentnosti systému a možnosti snadného podnikání se Sýrie dle celosvětového průzkumu z roku 2010 umístila na 127 místě ze 178 zemí. V oblasti Blízkého východu a Severní Afriky se umístila hůře než země jako Írán, Libye, Jemen a Irák. (viz. LESCH D. W. & HAAS M. L. str. 81.)

¹³³ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 82-83.

¹³⁴ Encyclopaedia Britannica. *Uprising in Syria, 2011-2012* [online]. 2013---- [cit. 2013-4-3]. <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1781371/Syrian-Civil-War/300775/Uprising-in-Syria-2011-12>>

svobodu tisku.¹³⁵ Protestující však tyto reformy označili za nedostatečné a pokračovali v protivládních demonstracích.¹³⁶ Revoluce začínala přibývat na intenzitě a místy se během následujících měsíců proměnila v boje mezi syrskou armádou a ozbrojenými demonstranty.

Syrská opozice, uvnitř i za hranicemi země, byla téměř až do začátku roku 2012 špatně organizovaná a takřka neznámá. V červenci 2011 byl oznámen vznik Syrské osvobozené armády.¹³⁷ Toto uskupení zastřešuje většinu protivládních milic a vede ozbrojený boj proti syrské armádě.¹³⁸ O dva měsíce později v září 2011 vznikl Národní koordinační výbor zastřešující levicová uskupení, Kurdy a mladé aktivisty.¹³⁹ V říjnu vznikla opoziční Syrská národní rada. Jejími členy jsou zástupci syrského Muslimského bratrstva, sekulární elita, intelektuálové a nezávislí. Na rozdíl od ostatních opozičních seskupení souhlasí se zahraniční intervencí.¹⁴⁰ O rok později v listopadu 2012 byla založena Národní koalice sil revoluce a syrské opozice. Tato organizace zahrnuje rovněž členy zahraniční opozice a podporuje syrská protivládní uskupení uvnitř Sýrie. V současnosti uznává přibližně 100 zemí světa Národní

¹³⁵ ABDELAZIZ, Salma a spol., Dozens of Syrians reported killed in Daraa. *CNN* [online]. 2011-4-26 [cit. 2013-4-3]. Dostupné z: <<http://edition.cnn.com/2011/WORLD/meast/03/25/syria.unrest/index.html>>

¹³⁶ MacFARQUHAR, Neil & STACK, Liam. Syrian Protesters Clash with Security Forces. *The New York Times* [online]. 2011-4-1 [cit. 2013-4-3]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2011/04/02/world/middleeast/02syria.html?_r=0>

¹³⁷ Encyclopaedia Britannica. *Uprising in Syria, 2011-2012* [online]. 2013---- [cit. 2013-4-4]. <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1781371/Syrian-Civil-War/300775/Uprising-in-Syria-2011-12>>

¹³⁸ SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-4]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 21.

¹³⁹ BBC. *Guide to the Syrian opposition* [online]. 2013-4-23 [cit. 2013-4-4]. <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-15798218>>

¹⁴⁰ SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-4]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 22.

koalici jako legitimního zástupce syrského lidu¹⁴¹ a v březnu 2013 byla přijata do Ligy arabských států.¹⁴²

S postupnou eskalací konfliktu začal sílit mezinárodní tlak požadující zastavení bojů syrské vlády proti povstalcům a odchod prezidenta Baššára al-Asada. Al-Asad však dění v Sýrii stále považuje za komplot, přičemž za původce nynějších nepokojů označuje hlavně zahraniční extrémní islamisty přicházející do Sýrie za pomoci Západu, Saúdské Arábie a Kataru. Prezident vyzval syrské obyvatelstvo k obraně vlasti¹⁴³ a boje tak stále pokračují.

5.1 Postoj Ruska k syrské krizi

Stejně jako pro režim Baššára al-Asada, tak i pro Rusko bylo vypuknutí syrské revoluce nepříjemným překvapením. Jak již bylo zmíněno, Sýrie je důležitým dlouholetým spojencem Ruska na Blízkém východě. Od dob existence Sovětského svazu tvoří pro Rusy strategický bod v boji o vliv na Blízkém východě a plní rovněž roli významného ekonomického partnera, zejména v oblasti zbrojního průmyslu. Případný pád nynější syrské vlády tak vážně ohrožuje tradiční syrsko-ruské vztahy a ruské postavení v oblasti.

Po vypuknutí syrské revoluce v březnu 2011 se Rusko snažilo vůči konfliktu profilovat nestranně. Jak nepokoje v Sýrii začaly nabývat na intenzitě, začal vzrůstat i mezinárodní tlak na syrskou vládu v podobě sankcí OSN odsuzujících Asadův režim za ozbrojený zásah proti

¹⁴¹ BBC. *Guide to the Syrian opposition* [online]. 2013-4-23 [cit. 2013-4-4]. <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-15798218>>

¹⁴² BLACK, Ian. Syrian opposition takes Arab League seat. *The Guardian* [online]. 2013-3-26 [cit. 2013-4-4]. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/world/2013/mar/26/syrian-opposition-appeals-nato-support>>

¹⁴³ The Syrian Arab News Agency. *President al-Assad: Out of Womb of Pain, Hope Should be Begotten, from Suffering Important Solution Rise* [online]. 2013-1-7 [cit. 2013-4-4]. Dostupné z: <<http://www.sana-syria.com/eng/21/2013/01/07/pr-460536.htm>>

pokojným demonstrantům. Rusko se konstantně stavělo proti těmto sankcím, nicméně zároveň apelovalo na syrskou vládu, aby potrestala osoby odpovědné za smrt demonstrantů a aby provedla požadované reformy. Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov rovněž naléhal na syrské protestanty, aby se zapojili do dialogu s vládou. V červenci 2011 prohlásil, že k uklidnění událostí v Sýrii je zapotřebí *„převést situaci v Sýrii do politické roviny tak rychle, jak jen to bude možné. Vyžaduje to dobrou vůli na obou stranách, autority potřebují pokračovat v reformách a aplikovat je intenzivněji – to je to, co říkáme našim partnerům v Damašku... Na druhé straně, opozice se musí vzdát svého absolutně nekompromisního postoje stejně jako ignorace návrhů ze strany syrských autorit, a začít dialog.“*¹⁴⁴

Moskva udržovala spojení nejen se syrskou vládou, nýbrž také s opozicí. Ruská Společnost Afro-asijské solidarity a spolupráce pozvala zástupce syrské opozice k návštěvě Moskvy. Rusko tím sledovalo možnost záchranu své pozice nehledě na to, kdo v Sýrii zvítězí v boji o moc.

Dne 4. října 2011 se Rusko postavilo jednoznačně na stranu syrské vlády, když vetovalo rezoluci Rady bezpečnosti OSN. Tato rezoluce odsuzovala syrský režim za *„systematické porušování lidských práv a užití síly proti civilistům“*¹⁴⁵ a varovala před použitím sankcí v případě dalších násilných zásahů proti demonstrantům.¹⁴⁶ Ruský vyslanec při OSN Vitalij Čurkin prohlásil, že *„konfrontační přístup“* evropských zemí

¹⁴⁴ „...transfer the Syrian situation onto a political track as expeditiously as possible. It requires good will on both sides, the authorities need to continue reforms, to pursue them more intensively – this is what we say to our partners in Damascus... On the other hand, the opposition must give up its absolutely uncompromising stance as well as ignoring any suggestions from the Syrian authorities, and begin a dialogue.“ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 205.)

¹⁴⁵ „...systematic human rights violations and the use of force against civilians.“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 206.)

¹⁴⁶ Taktéž, str. 206.

byl „proti mírovému řešení krize“¹⁴⁷ a že navrhovaná rezoluce fungovala jako záminka pro „zánik režimu“¹⁴⁸.

Ve snaze zachránit svou pověst v rámci mezinárodního společenství, Rusko opět pozvalo zástupce syrské opozice k návštěvě Moskvy. Prezident Medveděv k tomu připojil zatím nejostřejší kritiku Asadova režimu ze strany Ruska, kdy poznamenal, že „pokud syrské vedení není schopné zavést reformy, bude muset odejít.“¹⁴⁹ Nicméně na závěr dodal, že by se tak mělo stát pouze na základě samostatného rozhodnutí syrského lidu.¹⁵⁰

S postupnou eskalací konfliktu vypracovala Liga arabských států plán na řešení syrské krize. Ruská vláda se rozhodla tento plán podpořit, neboť jeho součástí bylo přimět syrskou vládu a opozici k národnímu dialogu a zabránit zahraniční intervenci.¹⁵¹ V případě Sýrie si vedení Ruska zvláště nepřálo - a do této chvíle nepřaje - opakování libyjského scénáře, kdy vojenský zásah mezinárodních sil rázně napomohl k ukončení vlády tamního vůdce Muammara Qaddáfího.

Zvyšující se represe syrského režimu vůči opozici však vedly k pádu iniciativy Ligy arabských států a k vyloučení Sýrie z této organizace. Rusko rovněž oficiálně nesouhlasilo s kroky syrské vlády, nicméně obvinilo z násilností také „ozbrojené extrémisty, kteří vyprovokovali vládu k odvetě.“¹⁵²

¹⁴⁷ „the confrontational approach“...“against the peaceful settlement of the crisis.“ (CHARBONNEAU, Luis. Russia, China veto U.N. resolution condemning Syria. *Reuters* [online]. 2011-10-4 [cit. 2013-4-8]. Dostupné z: <<http://www.reuters.com/article/2011/10/05/us-syria-un-idUSTRE7937M220111005>>)

¹⁴⁸ „...regime demise.“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. str. 206.)

¹⁴⁹ „If the Syrian leadership is incapable of conducting reforms, it will have to go.“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. str. 206)

¹⁵⁰ Taktéž, str. 206.

¹⁵¹ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 207.

¹⁵² „...armed extremists who were provoking retaliation from the authorities...“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. str. 207)

Jako demonstraci podpory Asadova režimu vyslalo ruské námořnictvo vojenskou flotilu k návštěvě své základny v přístavu Tartús. Jedním z účelů této návštěvy byla také dodávka zbraní do Sýrie, což vyvolalo ostrou reakci mezinárodního společenství. Za svůj postoj obecně čelilo Rusko stále výraznější kritice ze strany USA, některých zemí Evropské Unie a arabských států Perského zálivu.¹⁵³

Navzdory vzrůstající kritice Rusko dne 4. února 2012 opět vetovalo návrh rezoluce OSN volající po ukončení násilí a všech odvetných akcí mezi syrskou vládou a opozicí. Moskva obhajovala své rozhodnutí tím, že navrhovaná rezoluce je „nevyvážená“, neboť viní z násilí pouze syrskou vládu, zatímco nebyl předložen žádný návrh, jak zamezit útokům ozbrojených opozičních skupin rovněž zodpovědných za smrt syrských občanů. Zdůraznila však, že zabíjení musí skončit a vyslala své zástupce do Damašku na jednání s prezidentem al-Asadem.¹⁵⁴ Navzdory této cestě pokračovala válka v Sýrii v nezměněné podobě, čímž se pro Rusko situace zhoršila. Tehdejší lídr opoziční Syrské národní rady, Burhan Ghalíjún, veto ostře kritizoval. Prohlásil, že Rusko ztratilo uprostřed „pokračujícího ostřelování syrského obyvatelstva“¹⁵⁵ svou důvěryhodnost a návštěvu ruských zástupců v Damašku označil za „vměšování se do záležitostí Sýrie“, jež je „namířeno proti syrskému obyvatelstvu.“¹⁵⁶

Nedlouho poté byla na Valné hromadě OSN představena rezoluce, která měla podpořit původní plán Ligy arabských států. Tato rezoluce požadovala převedení některých pravomocí prezidenta al-Asada na

¹⁵³ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 207-209.

¹⁵⁴ United Nations. SC/10536: *Security Council fails to adopt draft resolution on Syria as Russian Federation, China veto text supporting Arab League's proposed peace plan* [online]. 2012-2-4 [cit. 2013-4-11]. <<http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sc10536.doc.htm>>

¹⁵⁵ „the continuous shilling of the Syrian people“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 209.)

¹⁵⁶ „...an interference in Syrian affairs...targeted against the Syrian people.“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. str. 209)

viceprezidenta a její součástí bylo také nařízení o ustanovení speciálního vyslance OSN pro Sýrii, jímž se stal Kofi Annan¹⁵⁷. Tato rezoluce, kterou nemohlo Rusko vetovat, byla přijata drtivou většinou. Nicméně vyjádřilo vůči ní svůj odmítavý postoj. Později rovněž odmítlo účast na setkání tzv. Přátel Sýrie¹⁵⁸, neboť dle názoru ruské vlády mělo za cíl pouze pomáhat Asadovým oponentům.¹⁵⁹

V březnu 2012 došlo k politickým změnám v samotném Rusku, kdy prezidenta Medveděva vystřídal ve funkci opět Vladimir Putin. Tato událost neměla vliv na postoj Ruska vůči Sýrii, nicméně Moskva si uvědomovala, že pokud chce chránit svou pozici na Blízkém východě, musí alespoň rétoricky ustoupit od otevřené podpory Asadova režimu. Mluvčí ministra zahraničí Alexander Lukaševič prohlásil, že Moskva není smluvně vázána k obraně Sýrie, pokud bude napadena, a sám ministr zahraničí Lavrov později dodal, že „*syrská vláda dělá velmi mnoho chyb*“ a že „*otázku, kdo bude vládnout Sýrii během období transformace může rozhodnout pouze dialog mezi vládou a jejími oponenty*“¹⁶⁰. Dalším krokem ruské vlády byla snaha obnovit vztahy s Ligou arabských států a na konci března podpořila část rezoluce, navržené Valnou hromadou OSN, kdy souhlasila s misí Kofiho Annana.¹⁶¹

Odsouhlasením plánu Kofiho Annana se Rusko snažilo podpořit řešení syrského konfliktu diplomatickou cestou, neboť cílem tohoto plánu bylo přimět syrskou vládu a opozici k zastavení bojů a navázání

¹⁵⁷ United Nations. SG/SM/14124: *Kofi Annan appointed joint special envoy of United Nations* [online]. 2012-2-23 [cit. 2013-4-13]. <<http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sgsm14124.doc.htm>>

¹⁵⁸ Skupinu tzv. „Přátel Sýrie“ v současnosti zahrnuje více než 100 států světa, včetně USA, Francie, Velké Británie a států Perského zálivu. Cílem této skupiny je pravidelně projednávat postup vůči událostem v Sýrii.

¹⁵⁹ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 210.

¹⁶⁰ „...is making very many mistakes“ ... „the question of who will lead Syria in a transition period can only be decided in a dialogue between the government and its opponents.“ (LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 211.)

¹⁶¹ Taktéž, str. 211.

společného dialogu. Přestože Rusko oficiálně odsuzovalo násilí na syrských občanech a snažilo se vyvíjet tlak na Baššára al-Asada, chtělo zabránit násilnému svržení syrské vlády ze strany mezinárodního společenství. Sergej Lavrov zdůraznil, že „*nesmí dojít k násilné změně režimu.*“¹⁶² Obvinil rovněž zahraniční mocnosti, že podporují syrské rebely, aby vyvolávali konflikty s cílem zničit jakýkoli mírový plán a odůvodnit tak vnější zásah.¹⁶³ V souvislosti s tímto Rusko dne 19. července 2012 potřetí vetovalo návrh rezoluce OSN uvalující ekonomické sankce na syrský režim s možností vojenské intervence.¹⁶⁴

S kritikou pozice Moskvy v syrském konfliktu se objevily spekulace o ruské vojenské pomoci Sýrii. Zástupce ruského ministra zahraničí prohlásil, že Rusko již nemá v Sýrii žádné vojenské experty.¹⁶⁵ Rusko-syrský obchod se zbraněmi však nadále pokračuje, nicméně vláda k tomu dodává, že zastává neutrální postoj a „*nepodporuje ani Asadův režim, ani opozici.*“¹⁶⁶

Na konci roku 2012 došlo ze strany Spojených států k uznání Národní koalice sil revoluce a syrské opozice jako legitimního zástupce syrského lidu. Tento krok brzy následovaly také ostatní státy patřící mezi tzv. Přátele Sýrie. Prvním z těchto států byla Francie, která rovněž

¹⁶² „...there must be no forced regime change...“ (PARFITT, Tom. Syria: Russia refuses to change stance despite William Hague's efforts. *The Telegraph* [online]. 2012-5-28 [cit. 2013-4-13]. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9295836/Syria-Russia-refuses-to-change-stance-despite-William-Hagues-efforts.html>>)

¹⁶³ Taktéž.

¹⁶⁴ GLADSTONE, Rick. Friction at the U.N. as Russia and China Veto Another Resolution on Syria Sanction. *The New York Times* [online]. 2012-7-19 [cit. 2013-4-13]. <<http://www.nytimes.com/2012/07/20/world/middleeast/russia-and-china-veto-un-sanctions-against-syria.html>>

¹⁶⁵ Al-Arabiya. *Syrian Deputy FM denies presence of Russian military in Syria* [online]. 2012-9-11 [cit. 2013-4-13]. <<http://english.alarabiya.net/articles/2012/09/11/237437.html>>

¹⁶⁶ “Russia supports neither Assad's regime nor the opposition.” (BRYANSKI, Gleb. Russia's Medvedev criticizes France for backing Syrian Rebels. *Reuters* [online]. 2012-11-26 [cit. 2013-4-13]. <<http://www.reuters.com/article/2012/11/26/us-russia-france-idUSBRE8AP05120121126>>)

zvažovala možnost dodávání zbraní syrské opozici. Rusko tyto události ostře odsoudilo a jednání Francie označilo za „*neakceptovatelné*“.¹⁶⁷

S vyostřováním událostí v Sýrii se na základě informací CIA objevily obavy z možného užití chemických zbraní v rámci konfliktu. V předchozích letech Sýrie měla zájem o vývoj zbraní hromadného ničení a nyní se věří, že by syrská vláda mohla vlastnit vysoce toxické chemické zbraně jako hořčičný plyn nebo sarín, které by použila v boji proti opozici. Rusko ovšem takovou zprávu označilo jako nepravděpodobnou s odvoláním na to, že by užití chemických zbraní pro tamní vládu znamenalo „*politickou sebevraždu*“.¹⁶⁸

V lednu 2013 Sergej Lavrov ve svém prohlášení prezentoval Rusko jako stát, který usiluje o „*stabilizaci situace a ukončení krveprolévání jak nejrychleji to bude možné*“,¹⁶⁹ aniž by se snažil o udržení al-Asada u moci nebo naopak o jeho pád. Ruská vláda tak chtěla zdůraznit svou nestrannou pozici vůči dění v Sýrii a v souvislosti s tím začala více prosazovat strategii diplomatického řešení konfliktu pomocí dialogu mezi syrským režimem a opozicí. Opozice však podmínila svou účast na rozhovorech odstoupením prezidenta al-Asada z funkce, s čímž Rusko nesouhlasilo¹⁷⁰ a v únoru naléhavě vyzvalo Spojené státy, aby přiměly syrskou opozici k jednání.¹⁷¹

¹⁶⁷ BRYANSKI, Gleb. Russia's Medvedev criticizes France for backing Syrian Rebels. *Reuters* [online]. 2012-11-26 [cit. 2013-4-13]. <<http://www.reuters.com/article/2012/11/26/us-russia-france-idUSBRE8AP05120121126>>

¹⁶⁸ RIA Novosti. *Syria Unlikely to Use Chemical Weapons – FM Lavrov* [online]. 2012-12-24 [cit. 2013-4-13]. <<http://en.rian.ru/world/20121224/178361278.html>>

¹⁶⁹ „...the stabilization of the situation and an end to the bloodshed as soon as possible.“ (RIA Novosti. *Stabilizing Syria Situation Still Russia's priority – Minister* [online]. 2013-1-23 [cit. 2013-4-13]. <<http://en.rian.ru/russia/20130123/178969855/Stabilizing-Syria-Situation-Still-Russias-Priority---Minister.html>>

¹⁷⁰ RIA Novosti. *Lavrov Rejects Assad's Exit as Precondition for Dialogue* [online]. 2013-1-13 [cit. 2013-4-14]. <http://en.rian.ru/russia/20130113/178751709/Lavrov_Rejects_Assads_Exit_as.html>

¹⁷¹ BACZYNSKA, Gabriela & MOHAMMED Arshad. Russia wants U.S. to urge Syria rebels into peace talks. *Reuters* [online]. 2013-2-26 [cit. 2013-4-14]. <<http://www.reuters.com/article/2013/02/26/us-syria-crisis-russia-us-idUSBRE91POCJ20130226>>

Ruská vláda zároveň kritizuje některé země za poskytování zbraní syrské opozici s tím, že „*mezinárodní právo nedovoluje dodávat zbraně nevládním aktérům*“¹⁷². V březnu 2013 rovněž kritizovala přijetí zástupce syrské opozice za stálého člena Ligy arabských států. Dle názorů Ruska může totiž tento krok vést k legalizaci dodávky zbraní militantním aktivistům a teroristům.¹⁷³ Na straně druhé je samo Rusko opakovaně kritizováno za dodávky zbraní syrskému režimu.¹⁷⁴

Rusko se aktuálně nadále snaží prezentovat své nestranné stanovisko vůči Sýrii a prosazováním diplomatického řešení syrského konfliktu zabránit vojenskému zásahu mezinárodních sil. Rusko se tak nepochybně snaží chránit svou pozici na Blízkém východě i na Západě, nicméně zároveň dává prostor a čas Baššáru al-Asadovi vyhrát boj o moc v Sýrii. Vítězství Baššára al-Asada by bylo pro Rusko více než žádoucí, neboť by znamenalo jistotu zachování ruských zájmů a postavení na Blízkém východě.

5.2 Postoj USA k syrské krizi

Reakce Spojených států na tzv. Arabské jaro se v případě jednotlivých arabských států, kde revoluce vypukly, liší. Navzdory hláсанé podpoře demokracie, typické již pro vládu George Bushe ml., je zahraniční politika Obamovy administrativy primárně vedena americkými bezpečnostními a ekonomickými zájmy, jako je přístup ke zdrojům

¹⁷² „International law does not permit the supply of arms to non-governmental actors...“ (ABBAS, Mohammed. Russia says arming Syrian opposition would be illegal. *Reuters* [online]. 2013-3-13 [cit. 2013-4-14]. <<http://www.reuters.com/article/2013/03/13/us-syria-crisis-russia-idUSBRE92C0UU20130313>>

¹⁷³ RIA Novosti. *Moscow Warns Arab League Over Syria Seat for Rebels* [online]. 2013-3-14 [cit. 2013-4-14]. <<http://en.rian.ru/russia/20130314/180015552/Moscow-Warns-Arab-League-Over-Syria-Seat-for-Rebels.html>>

¹⁷⁴ RIA Novosti. *US Officials Pushing Syria on Syrian Arms Sales* [online]. 2013-3-5 [cit. 2013-4-14]. <<http://en.rian.ru/world/20130305/179818912/US-Officials-Pushing-Russia-on-Syrian-Arms-Sales-----html>>

energie, boj proti terorismu a ochrana Izraele. Můžeme tak sledovat, že politika USA vůči Bahrajnu, Jemenu a Egyptu byla omezená a relativně vstřícná, neboť tamní změna režimu mohla narušit americké bezpečnostní zájmy. Naopak v případě Libye a Sýrie, Spojené státy použily silnější rétoriku volající po změně vlády. Aktuálně Spojené státy rády vidí Asadův režim, blízkého spojence Íránu, blízko kolapsu.¹⁷⁵

Krátce po začátku povstání v Sýrii nechal prezident Obama otevřenou možnost, že prezident al-Asad provede reformy. V květnu 2011 oznámil, že „*al-Asad může vést změnu nebo jít z cesty*“¹⁷⁶. Nicméně s pokračujícími zásahy syrské vlády proti demonstrantům začali o dva měsíce později američtí představitelé otevřeně volat po rezignaci Baššára al-Asada. Prezident Obama prohlásil: „*V zájmu syrského lidu nastal čas, aby prezident al-Asad odstoupil.*“¹⁷⁷ K tomu dodal: „*Co Spojené státy budou podporovat, je úsilí o vytvoření Sýrie, která je demokratická, spravedlivá a zahrnující všechny Syřany... Takovýto výsledek budeme podporovat tlakem na odstoupení prezidenta al-Asada a spolu se zbytkem mezinárodní komunity budeme hájit všestranná práva syrského lidu.*“¹⁷⁸ Nedlouho poté Spojené státy uzavřely svou ambasádu v Damašku a americký velvyslanec opustil Sýrii.¹⁷⁹

¹⁷⁵ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 222.

¹⁷⁶ „...Assad can lead that transition, or get out of the way.“ (Taktéž, str. 222.)

¹⁷⁷ „For the sake of the Syrian people, the time has come for president Assad to step aside.“ (SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-16]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 12.)

¹⁷⁸ „What the United States will support is an effort to bring about a Syria that is democratic, just, and inclusive for all Syrians.... We will support this outcome by pressuring President Assad to get out of the way of this transition, and standing up for the universal rights of the Syrian people along with others in the international community.“ (SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-16]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 12.)

¹⁷⁹ Taktéž, str. 9.

Spojené státy rovněž podporovaly a nadále podporují kroky OSN namířené proti Sýrii a samy vydaly řadu (zejména ekonomických) sankcí proti tamnímu režimu a jeho zastáncům. Ministerstvo financí například desítkám jednotlivců a subjektů zmrazilo veškerá aktiva, uložená ve Spojených státech, a zabránilo jim v přístupu do amerického finančního systému.¹⁸⁰ V říjnu 2011 Rusko spolu s Čínou vetovalo návrh rezoluce OSN odsuzující syrský režim za násilí proti demonstrantům. Poté, co obě země vetovaly obdobnou rezoluci v únoru 2012, americká zástupkyně při OSN Susan Ricová bez obvyklé diplomatické zdvořilosti prohlásila, že je „*zdechucena*“¹⁸¹. Dne 16. února zástupci USA hlasovali na Valné hromadě OSN ve prospěch rezoluce, ostře odsuzující Asadův režim a volající po ukončení násilí.¹⁸²

Ačkoli Spojené státy usilují o odchod prezidenta Baššára al-Asada, zdráhají se přistoupit k přímému vojenskému zásahu proti syrské vládě. V otázce vojenské intervence je Obamova administrativa značně opatrnější, než byla administrativa Bushova, s níž se pojí nechvalně proslulá invaze do Iráku v roce 2003. Ve snaze vyvarovat se iráckého scénáře, Obama upřednostňuje malé operace a multilaterální akce. Přestože Spojené státy intervenovaly v Libyi, hrálo v tomto zásahu velkou roli NATO, Liga arabských států a OSN. V amerických politických a intelektuálních kruzích se ozývá mnoho hlasů volajících po intervenci USA v Sýrii. Prezident Obama však argumentuje tím, že je „*Sýrie mnohem větší, sofistikovanější a složitější zemí než Libye, například –*

¹⁸⁰ SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-16]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 12.

¹⁸¹ LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 226.

¹⁸² United Nations. GA/11207/Rev.1: General Assembly Adopts Resolution Strongly Condemning 'Widespread and Systematic' Human Rights Violations by Syrian Authorities [online]. 2012-2-16 [cit. 2013-4-16]. <<http://www.un.org/News/Press/docs/2012/ga11207.doc.htm>>

opozice je nesmírně roztržštěná.¹⁸³ Za Sýrií navíc stojí její silní spojenci – Rusko a Írán. Dalším faktorem stojícím za zvážením je rovněž politická a funkční proveditelnost vojenského zásahu. Nicméně, tyto okolnosti nebrání Spojeným státům, aby zvažovaly možnost intervence z hlediska ochrany bezpečné zóny, dodávek zbraní nebo narušení syrského leteckého obranného systému.¹⁸⁴

V březnu 2012 USA opatrně podpořily misi vyslance OSN, Kofiho Annana. Údajně usilovaly o přijetí přísnějších opatření v případě, že by syrská vláda bránila pozorovatelské misi nebo neplnila Annanův plán. Dle slov americké ministryně zahraniční Hillary Clintonové by měly Spojené státy podniknout proti Asadovu režimu tvrdší kroky.¹⁸⁵

Během roku 2012 se rovněž začaly množit mediální zprávy o amerických dodávkách zbraní syrské opozici, s cílem pomoci svrhnout prezidenta Baššára al-Asada. Dle zpravodaje New York Times se agenti americké Ústřední zpravodajské služby (C.I.A.) zdržovali na jihu Turecka, kde pomáhali distribuovat zbraně tak, aby se nedostaly do rukou skupinám jako je Al-Qá'ida.¹⁸⁶ Zpočátku Obamova administrativa podobné zprávy popírala a oficiálně prohlašovala, že pomáhá syrské opozici pouze na bázi poskytování léků a komunikačního zařízení.¹⁸⁷ Nicméně později prezident Obama oficiálně povolil C.I.A. a ostatním tajným službám pomáhat syrské opozici vypudit prezidenta al-Asada.

¹⁸³ "Syria is a much bigger, more sophisticated, and more complicated country than Libya, for example – the opposition is hugely splintered." (LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196. str. 229-230.)

¹⁸⁴ Taktéž, str. 220, 229-230.

¹⁸⁵ SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-17]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 8-9.

¹⁸⁶ SCHMITT, Eric. C.I.A. Said to Aid in Steering Arms to Syrian Opposition. *The New York Times* [online]. 2012-6-21 [2013-4-17]. <<http://www.nytimes.com/2012/06/21/world/middleeast/cia-said-to-aid-in-steering-arms-to-syrian-rebels.html?pagewanted=all>>

¹⁸⁷ SHARP M. Jeremy & BLANCHARD M. Christopher. Syria: Unrest and U.S. Policy. *Congressional Research Service* [online]. 2012-5-24 [cit. 2013-4-17]. Dostupné z: <<http://fpc.state.gov/documents/organization/191927.pdf>>, str. 12.

Americká vláda zároveň přiznala, že předtím spolupracovala s tajnými velitelskými centry na území jižního Turecka, poskytujícími zbraně syrské opozici.¹⁸⁸

V souvislosti se snahou podporovat povstalce se Spojené státy ostře staví proti ruským dodávkám zbraní syrské vládě. Americká vyslankyně při OSN, Susan Riceová, na adresu Ruska poznamenala, že „*je zavrženíhodné, že zbraně budou nadále proudit do rukou režimu, který používá tak hrozné a nepřiměřené násilí proti vlastnímu lidu*“¹⁸⁹.

Sýrie je země dlouhodobě kritizována Spojenými státy kvůli svému úsilí o získávání zbraní hromadného ničení. S eskalací násilí během syrské revoluce se otevřela otázka o jejich užití v tomto konfliktu. Přestože syrský ministr zahraničí v červenci 2012 oznámil, že „*by chemické zbraně byly použity pouze proti zahraniční intervenci, nikoli proti vlastnímu obyvatelstvu*“,¹⁹⁰ prezident Obama pohrozil syrské vládě vojenskou intervencí, pokud bude tyto zbraně připravovat k použití. USA proto neustále monitorují pohyb syrských zbraní.¹⁹¹ Jedním z důvodů také je, aby se zbraně hromadného ničení nedostaly do rukou islámských radikálů operujících na území Sýrie.¹⁹²

¹⁸⁸ HOSENBALL, Mark. Exclusive: Obama authorizes secret U.S. support for Syrian rebels. *Reuters* [online]. 2012-8-1 [cit. 2013-4-17]. <<http://www.reuters.com/article/2012/08/01/us-usa-syria-obama-order-idUSBRE8701OK20120801>>

¹⁸⁹ „...it is reprehensible that arms would continue to flow to a regime that is using such horrific and disproportionate force against its own people.“ (CHARBONNEAU, Louis. U.S. condemns reported Russian arm shipment to Syria. *Reuters* [online]. 2012-5-21 [cit. 2013-4-17]. <<http://www.reuters.com/article/2012/05/31/us-syria-arms-russia-idUSBRE84U0WY20120531>>

¹⁹⁰ „...it would deploy chemical weapons only against foreign intervention, never against its own citizens.“ (LANDLER, M. Obama Threatens Force Against Syria. *The New York Times* [online]. 2012-8-20 [cit. 2013-4-17]. <<http://www.nytimes.com/2012/08/21/world/middleeast/obama-threatens-force-against-syria.html>>)

¹⁹¹ SCHMITT, Eric. Syria Moving Parts of Chemical Arsenal, U.S. says. *The New York Times* [online]. 2012-7-13 [cit. 2013-4-17]. <<http://www.nytimes.com/2012/07/14/world/middleeast/syria-moves-some-chemical-weapons-us-says.html>>

¹⁹² LANDLER, M. Obama Threatens Force Against Syria. *The New York Times* [online]. 2012-8-20 [cit. 2013-4-17]. <<http://www.nytimes.com/2012/08/21/world/middleeast/obama-threatens-force-against-syria.html>>

Ve snaze vystupňovat tlak na odstoupení Baššára al-Asada, prezident Obama dne 11. prosince 2012 formálně uznal Národní koalici sil revoluce a syrské opozice jako legitimního zástupce syrského lidu. Svůj krok okomentoval slovy: „Učinili jsme rozhodnutí, že Syrská opoziční koalice nyní dostatečně zahrnuje, reflektuje a reprezentuje syrské obyvatelstvo, proto ji považujeme za legitimního zástupce syrského lidu, stojícího v opozici vůči al-Asadovu režimu.“¹⁹³ Zároveň prezident Obama vyznačil ostrou linii mezi opozičními skupinami, které USA podporují, a těmi, které zavrhuje.¹⁹⁴ Dle jeho slov: „Ne všichni, kdo se podílí na boji proti al-Asadovi, jsou lidé, se kterými jsme spokojeni. Myslím, že někteří z nich si osvojili extrémistickou agendu, protiamerickou agendu“¹⁹⁵.

Uznáním syrské opoziční reprezentace americká vláda de facto posvětila svou materiální pomoc syrským povstalcům. Dne 28. února 2013 na setkání Přátel Sýrie v Římě americký ministr zahraničí John Kerry oznámil, že Spojené státy poskytnou Syrské koalici přibližně 60 milionů USD na poskytování základních služeb, jako jsou vzdělání nebo bezpečnostní a hygienická opatření. USA rovněž poprvé oficiálně přislíbily pomoc v podobě léků a jídla také vybraným ozbrojeným opozičním skupinám.¹⁹⁶ Na jiném setkání s představitelem Syrské koalice Moázem al-Chatíbem, viceprezident Biden pochválil al-Chatíba za

¹⁹³ „We've made a decision that the Syrian Opposition Coalition is now inclusive enough, is reflective and representative enough of the Syrian population that we consider them the legitimate representative of the Syrian people in opposition to the Assad regime.“ (RIA Novosti. *Obama Recognizes Syrian Opposition* [online]. 2012-12-12 [cit. 2013-4-17].

<<http://en.rian.ru/world/20121212/178090510.html>>

¹⁹⁴ Zde se jedná například o Frontu an-Nusra, která je Spojenými státy považována za zahraniční teroristickou organizaci napojenou na organizaci Al-Qá'ida.

¹⁹⁵ “Not everybody who is participating on the ground in fighting Assad are people that we are comfortable with“ ... „There are some who I think have adopted an extremist agenda, an anti-U.S. agenda.“ (LANDLER, Mark. U.S. will Grant Recognition to Syrian Rebels, Obama Says. *The New York Times* [online]. 2012-11-11 [cit. 2013-4-17].

<<http://www.nytimes.com/2012/12/12/world/middleeast/united-states-involvement-in-syria.html?pagewanted=all> dne 17.4. 2013>

¹⁹⁶ MOHAMMED, Arshad. West to send Syrian rebels aid, not arms. *Reuters* [online]. 2013-2-28 [cit. 2013-4-18]. <<http://www.reuters.com/article/2013/02/28/us-syria-crisis-us-idUSBRE91R0KM20130228>>

ochotu účastnit se jednání o ukončení konfliktu a povzbuzoval Syrskou koalici, aby usilovala o sjednocování syrské opozice, vyjma extrémistů.¹⁹⁷ V březnu nakonec americká vláda rozhodla o osvobození syrské opozice od sankcí dlouhodobě uvalených na Asadův režim.¹⁹⁸

Přestože Spojené státy oficiálně odmítají v Sýrii násilně intervenovat, dle posledních zpráv posílily svou vojenskou přítomnost v Jordánsku.¹⁹⁹ Americký ministr obrany Chuck Hagel prohlásil, že *„tím nejlepším výsledkem pro Sýrii – a pro region – je sjednaná politická transformace“*²⁰⁰. Nicméně dodal, že navzdory diplomatickým snahám *„je americká armáda zcela připravena chránit americké zájmy a plnit naše bezpečnostní závazky v regionu“*²⁰¹.

Již poměrně krátce po vypuknutí revoluce v Sýrii Spojené státy volají po odstoupení syrského prezidenta Baššára al-Asada. Ve snaze pomoci syrskému obyvatelstvu vybudovat nový demokratický režim v Sýrii, podporují al-Asadovy odpůrce v boji proti režimu současnému. Nicméně Spojené státy doufají, že pád syrského režimu přinese zejména oslabení pozice znepráteleného Íránu a že následný boj o moc v Sýrii vynese do čela prozápadně orientovanou vládu. V souvislosti s tím se americká administrativa snaží eliminovat politickou moc extrémistických skupin bojujících na straně povstalců. Ačkoli se ozývají hlasy, vybízející

¹⁹⁷ U.S. Department of State. *U.S. Government Assistance to the Syrian People* [online]. 2013-4-3 [cit. 2013-4-18]. <<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/03/205623.htm>>

¹⁹⁸ YUKHANANOV, Anna. U.S. exempts Syria's opposition forces from sanctions. Reuters [online]. 2013-3-15 [cit. 2013-4-18]. <<http://www.reuters.com/article/2013/03/15/us-syria-crisis-usa-sanctions-idUSBRE92E0TP20130315>>

¹⁹⁹ STAR, Barbara. U.S. military to step up presence in Jordan in light of Syria civil war. CNN [online]. 2013-4-19 [cit. 2013-4-18]. <<http://edition.cnn.com/2013/04/17/world/us-jordan-troops-order/index.html>>

²⁰⁰ „The best outcome for Syria — and the region — is a negotiated, political transition.“ (MILES, Donna. Hagel Orders Unit to Jordan, Warns About Intervention in Syria. *IIP Digital (U.S. Embassy)* [online]. 2013-4-17 [cit. 2013-4-18]. <<http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/article/2013/04/20130417146003.html#axzz2QqNurNvU>>)

²⁰¹ „the U.S. military is fully prepared to protect America's interests and meet our security commitments in the region.“ (Taktěž.)

Spojené státy k vojenské intervenci v Sýrii, americká vláda se této možnosti zatím zdržuje, nicméně ji zcela nevylučuje.

6 ZÁVĚR

S nástupem Háfize al-Asada k moci v 70. letech došlo ke sjednocení a politické stabilizaci Sýrie, jež vystřídala do té doby bouřlivý vývoj země. Díky svým schopnostem a osobnímu charisma vybudoval Háfiz al-Asad silný, dodnes přetrvávající režim a učinil ze Sýrie lokální mocnost. Jako pragmatický politik dokázal balancovat mezi dvěma světovými velmocemi – Spojenými státy a Sovětským svazem - a využívat jejich vzájemné rivality ve prospěch zájmů Sýrie.

Sýrie rozvíjela tradiční silné spojení se Sovětským svazem, jejichž vzájemné vazby byly posilovány obchodem se zbraněmi a protiamerickým postojem. Naproti tomu do vztahu se Spojenými státy vážně zasáhl vznik Státu Izrael, jehož se USA staly věrným spojencem, čímž započalo syrsko-americké nepřátelství. V úsilí zabránit izraelsko-americké hegemonii na Blízkém východě, Sýrie často jednala v rozporu s americkými snahami vytvořit stabilní a příznivější podmínky vyhovující zájmům USA a jejich spojenců v regionu. Krátkodobou změnu tohoto rozpoložení způsobily události na mezinárodní scéně v 90. letech, které vedly Háfize al-Asada ke sblížení se Spojenými státy.

Po smrti prezidenta Háfize al-Asada převzal jeho funkci jeho syn Baššár al-Asad. Na počátku jeho vlády se zdálo, že pomocí reforem přizpůsobí již poněkud zkostnatělý represivní režim nové době. I přes určité snahy však nový prezident sledoval základní politickou linii svého otce.

Krátce po nástupu do funkce prezidenta byl Baššár al-Asad konfrontován s novou politikou Spojených států, které po událostech z 11. září 2001 vyhlásily boj proti mezinárodnímu terorismu. Sýrie byla zařazena mezi „problémové“ státy a opět se stala cílem sankcí ze strany USA. Hrozbu ze strany Spojených států proto syrská vláda vyvažovala posilováním tradičního spojení s Ruskem a Íránem. Přestože rusko-syrské vztahy již nebyly tak silné jako za doby existence Sovětského

svazu, obě země - zejména po roce 2005 - rozvíjely vzájemnou ekonomickou a vojenskou spolupráci.

Odrazem předchozího vývoje ve vzájemných vztazích se staly postoje Spojených států a Ruska vůči Sýrii během nynějších událostí tzv. Arabského jara. Vzhledem ke svým ekonomickým investicím v Sýrii a geostrategickým cílům se Rusko staví za režim Baššára al-Asada, jenž je zárukou naplnění těchto cílů. Spojené státy naopak v syrském konfliktu vidí příležitost, jak se zbavit „nepohodlného“ režimu, a rády by ho nahradily takovým, jenž bude v souladu s americkými zájmy v oblasti.

Další vývoj v rusko-syrských a americko-syrských vztazích s největší pravděpodobností určí výsledek války v Sýrii. Aktuálně však nic nenaznačuje tomu, že by měl tento výsledek v blízké době nastat.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

7.1 Tištěné monografie

GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5.

JEŽOVÁ M. a spol. *Současný Blízký východ: Politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. Brno: Barrister&Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-45-7.

KREUTZ, A. *Russia in the Middle East: Friend of Foe?*. 1st printing. Westport: Praeger Security International, 2007. ISBN 0-275-99328-0.

KUCHYŇKOVÁ, P. a spol. *Zahraniční politika USA v devadesátých letech dvacátého století*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2001. ISBN 80-210-2644-8.

LESCH D. W. & HAAS M. L. *The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East*. 1st printing. New York: Westview Press, 2012. ISBN 0813348196.

LEVERETT, F. *Inheriting Syria: Bashar's trial by fire*. 1st printing. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2005. ISBN 0815752040.

LITVAK, M. *Middle Eastern Societies and the West: Accommodation or Clash of Civilization?*. 1st printing. Tel Aviv: Tel Aviv University, 2006. ISBN 965-224-073-7.

PERTHES, V. *Syria under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. 1st printing. London: Routledge, 2004. ISBN 0198567502.

PETERKOVÁ, L. *Syrská zahraniční politika za Baššára al-Asada*. Brno, 2008. 96 s. Diplomová práce na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity na katedře Mezinárodních vztahů a evropských studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Marek Čejka, Ph.D.

ZISSER, E. *Commanding Syria: Bashar al-Asad and the First Years in Power*. London: I.B. Tauris & Co. Ltd, 2007. ISBN 978 1 84511 153 3.

7.2 Elektronické zdroje

KREUTZ, Andrej. Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Vision* [pdf]. 2010, No. 55.

SHARP, M. Jeremy. Syria: Background and U.S. Relations. *Congressional Research Service* [online]. 2010-4-- [cit. 2013-3-24].
Dostupné z: <<http://books.google.cz>.

7.3 Internetové zdroje

Al-Arabiya: www.english.alarabiya.net

Armen Press: www.armenpress.am/eng

BBC: www.bbc.co.uk

Butler University: www.digitalcommons.butler.edu

Capital Communication Group, Inc.: www.capcomgroup.com

Carnegie Endowment: www.carnegieendowment.org

Český rozhlas: www.rozhlas.cz

CNN: www.edition.cnn.com

Encyclopaedia Britannica: www.britannica.com

EUR-Lex: www.eur-lex.europa.eu

George Mason University: www.digilib.gmu.edu

IIP Digital: www.iipdigital.usembassy.gov

Orsam: www.orsam.org.tr/en

Reuters: www.reuters.com

RIA Novosti: www.en.rian.ru

Stratfor – Global Intelligence: www.stratfor.com

The George Washington University: www.gwu.edu

The Guardian: www.guardian.co.uk

The London School of Economics and Political Science:
www.etheses.lse.ac.uk

The New York Times: www.nytimes.com

The Syrian Arab News Agency: www.sana-syria.com/eng

The Telegraph: www.telegraph.co.uk

The White House: www.whitehouse.gov

U.S. Department of State: www.state.gov

United Nations: www.un.org

8 RESUMÉ

This bachelor's thesis follows the development of the Russian-Syrian and US-Syrian relations during the reign of Hafez and Bashar al-Asad to explain the current position of Russia and the United States towards Syria. The work is divided into four main chapters. The first chapter briefly outlines the interests of all three countries in the region of Near East. The second chapter briefly describes the reign of Hafez al-Assad and the development of Russian-Syrian and US-Syrian relations during his rule. The third chapter outlines the reign of Bashar al-Assad and the development of Russian-Syrian and US-Syrian relations until the outbreak of so-called Arab Spring in Syria. The last chapter is devoted to the Syrian conflict and to the current position of Russia and the United States towards Syria.

In this work it was found that the current position of Russia and the USA towards Syria is a reflection of the previous development of mutual relations. On the grounds of the Russian alliance with Syria, Russia wishes to maintain the Asad regime. By contrast the United States wishes the resignation of Bashar al-Asad since his regime is in contrary to US interests in the region.